

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Första Kammaren. N:o 30.

Torsdagen den 25 April.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 24 och protokollet för den 16 i denna månad.

Upplästes en från Bruksegaren *Chr. R. Geijer* inkommen skrift af följande lydelse:

Af enskilda angelägenheter hindrad, nödgas jag härmed afsäga mig det förtroende att vara suppleant i statsrevisionen för innevarande år, hvarmed jag af Första Kammaren blifvit hedrad.
Filipstad den 11 April 1878.

Chr. R. Geijer.

Herr Talmannen hemställde att val af en Statsrevisors-suppleant efter Bruksegaren Geijer skulle anställas nästkommande Onsdag den 1 Maj; hvilket bifölls.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 49 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

1:sta omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 49, punkt. 1:o.)

Den, som vill, att Riksdagen beviljar 1,500 kronor såsom ordinarie anslag till en kollegalön utöfver de nu befintliga vid Haparanda elementarläroverk samt tillerkänner innehafvaren samma rätt till ålderstillägg, som tillkommer öfrige kolleger och elementarläroverksadjunkter, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Första Kammarens Prot. 1878. N:o 30.

Vinner Nej, har det uti ifrågavarande hänseende väckta förslag icke till någon Riksdagens åtgärd föranlett.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—83;
Nej—40.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 179, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 108 Ja och 75 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 191 Ja och 115 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande, af Bevillnings-Utskottet i dess memorial N:o 7, 1:sta punkten, föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

2:dra omröstningen:

(enligt Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 7, punkt. 1:o.)

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets, af Första Kammaren godkända hemställan, att Herr Hörnfeldts ifrågavarande motion, N:o 70, icke må bifallas; röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Andra Kammaren, bifallit motionärens förslag derom, att § 2 mom. a uti nu gällande Bevillningsstadga den 18 Augusti 1876 måtte erhålla följande förändrade lydelse:

“För kronohemman och kronolägenheter, hvilka besittas med åborätt samt för de skogsområden, hvilka blifvit för privilegierad stockfångst upplättna“.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—82.
Nej—41.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och af-

sändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 180, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 46 Ja och 137 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 128 Ja och 178 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i dess memorial N:o 7, 2:dra punkten, föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

3:dje omröstningen:

(enligt Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 7, punkt. 2:o.)

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets af Första Kammaren godkända hemställan i punkten 6:o) a) af Utskottets betänkande N:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Andra Kammaren, bifallit Herr Aug. Pettersson i motion N:o 12 framställda förslag, "att i Bevillningsförordningens 9 § andra punkten ordet "hufvudsakligen" måtte utgå, samt att i tredje punkten ordet "föرنämligast" uteslutes".

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja--100;
Nej--21.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 181, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 63 Ja och 120 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 163 Ja och 141 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i dess memorial N:o 7, 3:dje punkten, föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

4:de omröstningen:

(enligt Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 7, punkt. 3:o.)

Den, som i likhet med Första Kammaren, bifaller hvad Bevillnings-Utskottet i punkten 6:o b) af betänkandet N:o 6 föreslagit, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Andra Kammaren bifallit Herr Anders August Anderssons i motion N:o 47 framställda yrkande, att 3:dje momentet i § 9 af nu gällande Bevillningsstadga måtte erhålla följande lydelse: "Fabriksegare, handlande samt annan yrkes- och näringsidkare, der fabriken är belägen, eller handeln, yrket eller näringen idkas; dock skola handlande i de städer, hvilka innefatta flera församlingar, för den handelsrörelse, de derstädes idka, taxeras inom den församling, der de äro mantalsskrifna".

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—99.

Nej—21.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 182, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 65 Ja och 120 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 164 Ja och 141 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Banko-Utskottet, i dess memorial N:o 14, första punkten, föreslagna och af Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

5:te omröstningen:

(enligt Banko-Utskottets Memorial N:o 14, punkt. 1:o.)

Den, som godkänner Banko-Utskottets, af Första Kammaren bifallna hemställan, att den väckta motionen om utgifvande af riksbankssedlar å två kronor icke må af Riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat, att Riksbanken skall från och med 1879 års ingång utgifva sedlar å två kronor till belopp af tre millioner kronor, samt uppdragit åt Banko-Utskottet att föreslå i följd deraf nödiga ändringar i gällande reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—92.

Nej—28.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 183, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 88 Ja och 97 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnis utgöra 180 Ja och 125 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Anstäldes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Banko-Utskottet i dess memorial N:o 14, 2:dra punkten, föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition.

6:te omröstningen:

(enligt Banko-Utskottets Memorial N:o 14, punkt. 2:o.)

Den som, med bifall till Banko-Utskottets af Första Kammarren biträdda framställning, vill att § 49 i gällande reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning skall erhålla följande förändrade lydelse:

“Mom. 1. Fullmäktige berättigas att, efter noggrann pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall, såväl bevilja Riksbankens gäldenärer förlängning i den föreskrifna tiden för betalning af deras skulder till Riksbanken, som ock, der sådant an-

stånd beviljats, vidtaga de åtgärder och lemna de medgifvanden, som kunna befinnas nödiga för förvaltning och utredning af gäldenärens bo annorlunda än genom detsammes afträdande till konkurs, dock att någon eftergift af Riksbankens fordran till kapital eller ränta dervid icke får ega rum.

Mom. 2. Likaledes berättigas fullmäktige att, der efter noggrann pröfning skäligt finnes, bevilja de Riksbankens gäldenärer, som sin egendom till konkurs afträdt, ackord vid liqviden af deras skulder till Riksbanken.

Mom. 3. I annat än det i näst föregående mom. 2 omförmälda fall må fullmäktige icke efterskänka något af hvad enligt gifna föreskrifter och gällande författningar bör erläggas, utan skola alla frågor om eftergift underställas näst blifvande Banko-Utskott till afgörande i den ordning, instruktionen för detta Utskott stadgar.

Mom. 4. Fullmäktige ega“ o. s. v. lika med nuvarande mom. 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat, att förberörda § 49 i bankoreglementet skall erhålla denna lydelse:

“Mom. 1. Fullmäktige berättigas att, efter noggrann pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall, såväl lemna Riksbankens gäldenärer förlängning i den föreskrifna tiden för betalande af deras skulder till Riksbanken, som ock bevilja de Riksbankens gäldenärer, hvilka till borgenärens förnöjande sin egendom afträdt, ackord vid liqviden af deras skulder till Riksbanken. I annat än sist omförmälda fall må fullmäktige deremot icke efterskänka något af hvad enligt gifna föreskrifter och gällande författningar bör erläggas, utan skola alla frågor om eftergift underställas nästblifvande Banko-Utskott till afgörande i den ordning, instruktionen för detta Utskott stadgar.

Mom. 2. Fullmäktige ega“ o. s. v. lika med nuvarande mom. 2. Oförändradt.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—93.

Nej—27.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 184, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 50 Ja och 131 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster be-

funnits utgöra 143 Ja och 158 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Banko-Utskottet, i dess memorial N:o 14, tredje punkten, föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

7:de omröstningen:

(enligt Banko-Utskottets Memorial N:o 14, punkt. 3:o.)

Den, som vill att arfvodet till den fullmäktig, som erhåller uppdrag att besörja tillsynen öfver Riksbankens pappersbruk, skall bestämmas till 1,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är arfvodet för omförmälda tillsyn af Riksdagen fastställt till 500 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—56.

Nej—61.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 185, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 20 Ja och 152 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 76 Ja och 213 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande, af Banko-Utskottet i dess memorial N:o 14, 4:de punkten, föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

8:de omröstningen:

(enligt Banko-Utskottets Memorial N:o 14, punkt. 4:o)

Den, som vill att aflöningsstaten för Riksbanken, i hvad den

rörer vaktmästarne vid hufvudkontoret, skall erhålla följande förändrade lydelse att från och med den 1 innevarande månad vinna tillämpning:

Vaktmästare, hvarje, lön	kr. 800: —	
tjenstgöringspenningar	„ 100: —	900: —
hvilka belopp efter fem års ordinarie tjänst och derunder ådagalagdt välförhållande kunna höjas till		
lön	kr. 900: —	
tjenstgöringspenningar	„ 200: —	1,100: —
röstar		

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen den i omförmälda hänseende gjorda framställningen om löneförhöjning afslagit.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—58.

Nej—45.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 186, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 50 Ja och 121 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 108 Ja och 166 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

Herr Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdet fortsättning kl. 7 e. m.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande N:o 55, i anledning af Kongl Maj:ts förslag i fråga om lönerreglering för landsstaten m. m.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts sistlidne dag bordlagda

utlåtande N:o 13, i anledning af väckt motion om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utredning rörande behöfligheten af förändrad lagstiftning angående äktenskapsskilnad.

Jemlikt Kammarens den 16 i denna månad fattade beslut, företogs nu till behandling Stats-Utskottets utlåtande N:o 12, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens nionde hufvudtitel.

1:sta—18:de punkterna.

Biföllos.

19:de punkten.

Lades till handlingarne.

20:de punkten.

Herr Ribbing, Carl: Den utgång, som den af mig väckta motion om förhöjdt anslag i och för den pension, som borde tillkomma professoren Arrhenius vid afskedstagandet, erhållit, har för mig icke varit oväntad. Man torde kunna fråga: hvartill gagnade det då, att ni väckte den? Jag ber att få säga, att orsaken, hvarföre jag väckte denna motion, var en uppmaning derom ifrån jordbrukare i den bygd jag tillhör och från många andra ställen, hvarjemte jag äfven inom mig kände en maning att på detta sätt gifva uttryck åt den erkänsla, som jag liksom så många landtmän hysa för den gagnande verksamhet, som professoren Arrhenius under en lång följd af år utöfvat. Detta erkännande har också vunnit sitt uttryck i Landtbruks-akademiens uttalande, då den föreslog pension åt professoren Arrhenius; och att detta uttalande utgör ett det amplaste vitsord, torde icke kunna förnekas.

*Pension för
professoren
J. P. Arrhe-
nius.*

Det innehåller — jag ber att något få erinra derom, emedan jag finner, att detsamma i Stats-Utskottets betänkande är något knapphändigt refererat — det innehåller, säger jag, bland annat, följande: "att, sedan Arrhenius år 1862 blifvit utnämnd till Landtbruks-akademiens sekreterare, han kommit i tillfälle att utveckla samt mera odeladt och utan hinder af andra bestyr meddela allmänheten sina vidsträckta, på djupa studier och erfarenhet grundade åsigter om jordbruket och boskapsskötseln, i hvilket hänseende han verkat på ett särdeles förtjenstfullt sätt, hvarom omdömet vore enhälligt ej mindre i Sverige, än äfven i dess grannländer; samt slutligen att Arrhenius genom sin verksamhet såsom författare inom jordbrukslitteraturens område, sina mångfaldiga föredrag och meddelanden i jordbruksfrågor icke allenast inom

*Pension för
professoren
J. P. Arrhenius.
(Forts.)*

Landbruks-akademien, utan jemväl vid offentliga möten och sammankomster för landbruksändamål i snart sagdt rikets alla delar, på ett högst utmärkt sätt bidragit till lösningen af åtskilliga för Sveriges modernäring viktiga frågor, hvadan han genom sin mångåriga, nitiska och fruktbringande verksamhet i det allmännas tjänst till väsentlig del bidragit till den lyftning af svenska jordbruket och boskapsskötseln, som dessa under de senaste decennierna vunnit, och derigenom gjort sig förtjent af samtidens erkänsla och tacksamhet.“ — Stats-Utskottet har visserligen nu i sitt betänkande gifvit ett erkännande häråt genom att upprepa hvad Landbruks-akademien vitsordat, nemligen att han “genom en särdeles nitisk och fruktbringande verksamhet i det allmännas tjänst till väsentlig del bidragit till den lyftning af svenska jordbruket och boskapsskötseln, som dessa under de senaste decennierna vunnit“ — men dermed punkt; och man saknar således här de ord, som möjligen kunnat vara ett motiv för beviljandet af hvad jag önskat erhålla för professoren Arrhenius, nemligen en förhöjd pension. Dessa ord äro: “och derigenom gjort sig förtjent af samtidens erkänsla och tacksamhet“.

Jag kan icke behöfva omtala de stora förtjenster, som professoren Arrhenius nedlagt i landbrukets tjänst eller erinra om det erkännande, som han från grannländerna i detta fall fått emottaga och som fann ett uttryck, då finska hushållningssällskapet till honom öfverlemnade sin stora guldmedalj den 27 September 1875. Såsom jag i min motion anförde, hafva af hans skrifter flera blifvit på något af de oss omgifvande ländernas språk öfversatta, såsom på danska, norska, finska, ryska och tyska, äfvensom på engelska.

Då tanken väcktes att bereda professoren Arrhenius en pension, uppstod naturligtvis fråga om, efter hvilken grund man skulle gå vid dess bestämmande. Jag vill med detta icke på något sätt mästra hvad som utgått från den ena och andra myndigheten, till att börja med från Landbruks-akademien sjelf, hvilket sedan blifvit både af Kongl. Maj:t och Stats-Utskottet godkändt; men det förefaller mig dock ganska eget, att Utskottet icke kunnat komma till annat slut än som här föreligger, då såsom det i betänkandet sägs: Arrhenius, hvilken är född 1811 och inemot 38 år varit i allmän tjänst anställd, deraf närmare 16 år såsom sekreterare hos Landbruks-akademien, sålunda, i afseende å såväl lefnads- som tjänsteår, uppfyllt de i Kongl. brefvet den 12 November 1823 stadgade vilkor för civile embets- och tjänstemäns berättigande till pension å allmänna indragningsstaten.

Hvad innehåller då detta bref af 1823? Jo, “att civile embets- och tjänstemän berättigas att, med bibehållande af sina löneförmåner oafkortade, taga afsked vid 65 års ålder då efter vid pass 40 års tjänstgöring deras sjuklighet eller försvagade helsotillstånd genom laglig läkareattest bestyrktes“.

Då Landbruks-akademien också ansett att något afskedstagande för professoren Arrhenius icke skulle komma ifråga förrän, såsom det i Akademiens yttrande i ämnet heter, “det kunde in-

träffa att hälsa och krafter icke tillåte honom att längre fortfara med sin befattning“, så får jag säga, att jag för min del tycker att, om man velat gifva professoren Arrhenius ett uttryck af “samtidens erkänsla och tacksamhet“, det hade varit bra lätt att göra detta genom att gå den väg, som 1823 års ännu gällande bref utstakat. Vid förra Riksdagen beslöts, att oberoende af “hvad gällande stadganden innehålla om rätt till pension å allmänna indragningsstaten, civile embets- och tjänstemän samt betjente, hvilkas aflöning på grund af reglering, som skett vid 1876 års och vid innevarande riksdag eller vid följande riksdagar kan ega rum, är fördelad i lön- och tjänstgöringspenningar, må berättigas — der ej för särskilda fall andra bestämmelser äro eller blifva meddelade — att då de uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänsteår, vid afskedstagandet från tjensten, å allmänna indragningsstaten undfå pension till lörens hela belopp“.

Vidare ber jag att få erinra om, att vid samma riksdag en tjänsteman i Statskontoret, statskommisarijen Johansson, erhöi sin lön oafkortad i pension. Jag kan således icke finna annat än att man, i öfverensstämmelse med sistnämnda beslut, kunnat handla såsom jag tagit mig friheten föreslå angående pension åt professoren Arrhenius. Det finnes visserligen ingen pensionsstat för Landtbruks-akademien uppgjord, men någon princip skall man väl följa och då anser jag att man haft mera skäl att i detta fall följa någon af de grunder, som gälla för civila embets- och tjänstemän än dem som gälla för de militära.

Det finnes vid detta Stats-Utskottets betänkande icke någon reservation och det gifver mig anledning tro, att de betänkligheter, som förefunnits mot bifall till min motion, varit af principiell natur. Det må nu emellertid vara dermed huru som helst; men då det är min öfvertygelse, att man nu kunde och borde begagna tillfället, för att gifva uttryck af samtidens erkänsla och tacksamhet mot professoren Arrhenius för hans storartade verksamhet i landtbrukets tjänst, tillåter jag mig att anhålla hos Kammaren om bifall till min motion eller att professoren Arrhenius får i pension åtnjuta sin lön, 6000 kronor, oafkortad.

Grefve af Ugglas: För hvar och en, som tagit del af Stats-Utskottets betänkande, torde det vara klart, att Utskottet icke underkänt de förtjenster, som professoren Arrhenius på svenska jordbruket nedlagt, men då fråga är om hvad pension han skall åtnjuta, måste äfven andra afseenden tagas i betraktande. Härvidlag har den föregående talaren citerat 1823 års bref, men jag vill fästa uppmärksamheten på, att detta bref talar om år och icke om beloppet af pensionen.

Samme talare har vidare sagt, att man vid bestämmande af pensionen för professoren Arrhenius till 80 procent af lönen haft en tanke på den pensionering, som för arméns befäl är bestämd. Då Kongl. Maj:t och Landtbruks-akademien sjelf, under erkännande af professoren Arrhenius' förtjenster, för honom föreslagit en pension af 4,800 kronor, har skälet dertill varit ett helt annat

*Pension för
professoren
P. Arrhe-
nius.
(Forts.)*

*Pension för
professoren
J. P. Arrhe-
nius.*
(Forts.)

än det nyssnämnda. Skälet har varit den pension, som den af Landtbruks-akademien äfven högt vitsordade förre sekreteraren Nathorst erhöi, eller 80 procent af lönen, som då var 4,500 kronor. Vid tillämpning för Arrhenius af samma grund för bestämmandet af pensionen som ifråga om Nathorst eller 80 procent af lönen, kommer pensionsbeloppet, då lönen blifvit ökad till 6,000 kronor, att utgå efter 1,500 kronor mera än för Nathorst, och Landtbruks-akademien har sjelf, under uttalande af sitt stora beröm icke blott öfver den ene, utan äfven öfver den andre af dess ifrågavarande två sekreterare, vid jemförelse mellan deras löneförmåner funnit pensionen för Arrhenius böra utgå med 4,800 kronor. Jag tror, att dessa grunder äro rätta och anhåller derföre om bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr von Kræmer: Som den föregående talaren i det närmaste förekommit mig, skulle jag nästan kunna afstå från ordet, men skall åtminstone fatta mig helt kort.

Den 9:de hufvudtiteln har det obehaget med sig, att diskussionen om densamma alltid stöter på personligheter; men då detta förhållande icke kan undvikas, ber jag få nämna, att jag eger icke blott samma erfarenhet, som de fleste af Herrarne, utan der till en mera speciel erfarenhet angående de stora förtjenster, som professoren Arrhenius nedlagt om svenska jordbruket. Detta oaktadt har jag inom Stats-Utskottet funnit mig skyldig att böja mig för de, om jag så får uttrycka mig, officiella skäl, som der blifvit anförda. Då Landtbruks-akademien begärt en pension å 4,800 kronor, då Statskontoret tillstyrkt densamma och då Kongl. Maj:t inkommit och begärt samma belopp, så torde det icke vara möjligt att frånga detsamma, när 9:de hufvudtiteln i annat fall skulle blifva ett alltför uppgifvet fält.

Ehuru med ledsnad öfver att nödgas underordna mina personliga sympatier, har jag derför ansett mig skyldig att fästa mig vid principiella skäl och deltaga i Utskottets beslut, till hvilket jag härmed får anhålla om Kammarens bifall.

Herr Lindgren: Jag ber att till alla delar få instämma uti de åsikter och det yrkande, som den ärade motionären framställt. Här är icke fråga om att bereda pension åt en tjänsteman, som uttjent sin bana i vanlig ordning; utan här måste saken betraktas ur nationel synpunkt och man har att fästa sig vid den särdeles nitiska och fruktbringande verksamhet i det allmännas tjänst, hvarigenom professoren Arrhenius till väsentlig del bidragit till den lyftning af svenska jordbruket och boskapsskötseln, som dessa under de senaste decennierna vunnit. Jag tror, att man bör icke blott med vackra ord utan äfven med handling visa sin erkänsla för denna verksamhet och att det vore ett bevis på otacksamhet att icke på något sätt gifva uttryck åt sin tacksamhet. Det är icke fråga om att bevilja någon ynnest åt professoren Arrhenius, utan att uttrycka sitt erkännande för hans gagnande verksamhet och jag kan derför icke annat än upppepa min hemställan, att

Kammaren behagade, med afslag å Utskottets förslag, bifalla motionärens yrkande i ämnet.

*Pension för
professoren
J. P. Arrhe-
nius.
(Forts.)*

Herr Ribbing: Jag ber att få yttra endast några få ord med anledning af hvad en ärad ledamot af Stats-Utskottet omnämnt beträffande lönernas indelning i fast lön och tjänstgöringspenningar. Sekreterarens i Landtbruks-akademien lön är visserligen icke på det sättet indelad; men hade den varit, så erkände den ärade ledamoten, att den kunnat utgå oafkortad.

Nu bestå professoren Arrhenii löneförmåner i kontant lön, 6,000 kronor, samt boställsvåning och vedanslag och räknas dessa senare förmåner som tjänstgöringspenningar, utgöra ju de 6,000 kronorna hans fasta lön.

Slår man åter tillsammans de 6,000 kronorna med boställsvåningen och vedanslaget och beräknar värdet af de senare till 1,500 kronor, utgör hela hans lön 7,500 kronor och 80 procent deraf är jemväl 6,000 kronor.

Det är endast detta, jag ansett mig böra påpeka såsom ytterligare skäl för mitt yrkande, derest man utgår från de grunder, hvilka den ärade ledamoten af Stats-Utskottet omnämnt.

Grefve af Ugglas: Jag ber att såsom ett tillägg till hvad jag nyss yttrade få nämna, att såsom allmän regel för all pensionering gäller, att alla, som hafva lön utöfver 3,000 kronor, få pension till belopp af 80 procent af lönen.

Hvad åter beträffar den talare, som hade ordet näst före den siste, ber jag få erinra, att jag tror man kan säga, att en pensionering med 4,800 kronor är mera än ett erkännande med vackra ord och då Landtbruks-akademien ansett att i afseende på professoren Arrhenius samma regel borde följas som gjord esig gällande vid bestämmandet af pension åt dess sekreterare Nathorst, tror jag, att man icke kan säga, att Landtbruks-akademien derigenom underkänt Arrhenii nyttiga verksamhet, utan att nämnda Akademis omdöme i detta afseende bör kunna vara den regel, vi hafva att följa.

Jag anhåller fortfarande om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå samt bifall till de ifrågavarande motionerna, framställes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den första med många ja jemte några nej och den andra med många nej jemte några ja; hvarefter propositionen på bifall till punkten förnyades, och då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

21:sta—26:te punkterna.

Biföllos.

*Pension för
öfveringeni-
ören E. G.
Ljunggren.*

27:de punkten.

Herr Statsrådet Thyselius: Riksdagen har bifallit Kongl. Maj:ts proposition derom, att justeringsverket skall från Landtmäteristyrelsen skiljas och deraf är en följd, att den vid nämnde styrelse anstälde öfveringeniörens befattning kommer att indragas. De förmåner, hvaraf bemälde öfveringeniör är i åtnjutande, bestå af lön, 3,000 kronor, dyrtidstillägg, 600 kronor, och behållen sportelinkomst, 2,110 kronor, hvadan hans löneförmåner sammanlagde utgöra 5,710 kronor. Det torde icke kunna bestridas, att all billighet fordrar, att, när en tjänst blir indragen, innehafvaren deraf bibehålles vid de löneförmåner, som honom tillkommit. Kongl. Maj:t har likväl icke begärt något sådant. Det skulle icke utan skäl kunnat blifva i fråga satt, att för Öfveringeniören Ljunggren skulle beviljas hans lön, 3,000 kronor, och ersättning för sportlerna med 2,110 kronor eller tillsammans 5,110 kronor. Nu är likväl icke begärdt mera än 3,600 kronor och detta har skett till följd deraf, att Ljunggren med en anspråkslöshet, som man icke alltid påträffar, förklarar sig med detta belopp belåten. Jag kan vid sådant förhållande icke föreställa mig, att Första Kammaren, efter denna upplysning, skulle vilja nedsätta beloppet ytterligare med 600 kronor, utan hemställer, att Kammaren, med bifall till Kongl. Maj:ts proposition, ville förklara Öfveringeniören Ljunggren berättigad att uppbära sin nuvarande lön med dyrtidstillägg, 3,600 kronor, årligen på det sätt och med de vilkor, som Kongl. Maj:t föreslagit och Utskottet sedermera tillstyrkt.

Grefve af Ugglas: Jag förnekar icke, att de skäl, som Herr Statsrådet och Chefen för Civil-Departementet anført äro nära nog fullgiltiga för bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Såsom Herrarne finna af Utskottets betänkande har den enda betänkligheten härvid varit frågan om, huruvida icke, genom att i en sådan pension intaga dyrtidstillägget, skulle bildas en ny princip.

På de grunder som Herr Statsrådet anført vill jag emellertid afstå från att yrka bifall till Utskottets betänkande.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan, hvartill svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning oförändrad, hvilken proposition med ja besvarades.

28:de—33:dje punkterna.

Biföllos.

34:de punkten.

Lades till handlingarne.

35:te—41:sta punkterna.

Biföllos.

42:dra punkten.

Grefve Lewenhaupt, Claes: Det är bekant, att pension blifvit sökt för enkan efter provincialläkaren Lindfors hos Kongl. Maj:t. Att dennna ansökning der blef afslagen, berodde troligen derpå, att Lindfors icke var ordinarie provincialläkare. Emellertid återstod icke annan utväg, än att genom Riksdagens hjälp söka erhålla i fråga varande pension.

Lindfors dog den 18 Mars 1866. På hösten nämnda år uppflyttades ett större antal extra provincialläkare till ordinarie och bland dessa var Lindfors en af de äldsta. Om han således hade lefvat sju månader längre, hade enkan kommit i åtnjutande af pension till belopp af 500 kronor. Han dog af tyfus, som gick såsom epidemi inom det distrikt, Östra Göinge härad, der han tjenstgjorde, således under utöfning af sin tjenst och utan att lemna efter sig någon förmögenhet åt enkan och en dotter, båda mycket sjukliga.

Under sin lifstid hade Lindfors sökt provincialläkaretjensten vid Hessleholm, hade dertill första förslagsrummet och var så säker på att erhålla platsen, att han uppgjort ritning till sin blifvande bostad; men en yngre läkare, som lyckats tillvinna sig Sundhetskollégii förord, gick förbi honom.

Sedan han var död och enkan icke hade något att försörja sig med, har hon för sitt uppehälle sträfvat med att hålla mat åt skolorngdom; men då krafterna tröto äfven dertill har hon sysselsatt sig med skrifning. Hennes dotter, sjelf sjuklig, har måst söka bidraga till modrens uppehälle och därför icke kunnat vistas hemma, oaktadt modren i två år varit liggande i ryggmärgslidande.

För min del anser jag, att här förefinnas så många omständigheter, som tala för min motion, att jag får anhålla om afslag å Utskottets betänkande och bifall till den af mig väckta motionen.

Herr Jöns Pehrsson: Jag finner det ganska naturligt, att Stats-Utskottet icke kunnat komma till annat resultat än det gjort, men detta kan icke hindra, att Kammaren frånträder Utskottets beslut om Kammaren så finner skäligt. Jag vill endast lemna den upplysning att, såsom jag förut klagat öfver, man har mycket dålig läkarevård i min hemort, och så länge Doktor Lindfors lefde plögade man anlita honom, emedan han bodde närmare och var känd såsom mycket skicklig och anlita. Jag känner ej till förhållandena eller behofvet af pension i detta fall, men Doktor Lindfors' skicklighet och nit kan jag vitsorda, och om häri skulle ligga något skäl att frånträda Utskottets hemställan, som i princip är riktig, så skall jag ej hafva något deremot.

*Pension för
extra provin-
cialläkaren
A. F. Lind-
fors' enka och
dotter.*

Pension för
extra provin-
cialläkaren
A. F. Lind-
fors' enka och
dotter.
(Forts.)

Emellertid vill jag icke göra något yrkande utan har blott velat lemna dessa upplysningar.

Grefve Lagerberg: Vid behandlingen af denna fråga såväl i Utskottet som på den afdelning, der den handlagts, försökte jag, såvidt i min förmåga stod, att förskaffa Doktor Lindfors' enka och dotter den begärda pensionen, men jag lyckades icke. Hufvudskalet för afstyrkandet var den princip, att Stats-Utskottet icke ville på grund af enskild motion tillstyrka en pension. Men här föreligga verkligen särdeles behjertansvärda omständigheter, hvilka af motionären redan omtalats. Doktor Lindfors öfverraskades af döden under utöfning af det viktiga läkarekallet inom Broby distrikt, der tyfus rasade. Hade han lefvat några månader till, hade han varit bland de extra provincialläkare som uppflyttades till ordinarie i slutet af år 1866.

Jag hemställer, om man icke under sådana förhållanden måste låta de principiella betänkligheterna fara och gifva med sig något. Vid 40:de punkten af detta betänkande har pension beviljats åt Lektor Brodén's enka och barn. Förhållandet med Lektor Brodén är ungefär enahanda som med Doktor Lindfors. Lektor Brodén dog nemligen innan den beslutade pensionsinrättning, som skulle kommit hans enka och barn till godo, hunnit komma till stånd. Derför trädde också Riksdagen emellan och beviljade den pension. hvartill enkan och barnen varit berättigade derest alla formaliteter blifvit fullgjorda.

Då så skett, anser jag det vara endast en enkel gärd af rättvisa, att äfven Doktor Lindfors, enka och barn måtte beviljas den begärda pensionen, och derom får jag värdsamt hemställa.

Grefve af Ugglas: Jag nekar icke till, att i detta fall många ömmande omständigheter finnas. Den mest ömmande är naturligtvis den, att derest ej Doktor Lindfors dött under sin tjänstutöfning, så hade han, såsom förut omnämnts, inom ett par månader blifvit ordinarie provincialläkare och hans enka och barn följaktligen blifvit berättigade till pension. Under dessa förhållanden var verkligen inom Utskottet en tvekan, huruvida icke en pension här borde tillstyrkas, trots den princip, som Utskottet i allmänhet velat tillämpa, nemligen att icke tillstyrka pension förr än frågan såväl om en sådan bör beviljas, som ock om pensionens *belopp* varit underkastad Kongl. Maj:ts pröfning. Hvad som emellertid var särdeles bestämmande för Utskottet var, efter hvad jag tror, det att man visste, att pensionsfrågan hade varit framlagd inför Kongl. Maj:t, men att Kongl. Maj:t icke ansett den förtjent af sådan uppmärksamhet, att den borde göras till föremål för proposition till Riksdagen. Då jag ser en af Konungens rådgifvare här närvarande, skulle jag önska att, innan jag gör något yrkande, få höra de skäl, som föranledt Kongl. Maj:t att finna den af Doktor Lindfors' enka begärda pension icke böra beviljas.

Sedan jag fått höra dessa skäl, ber jag att få formulera mitt yrkande.

Herr Statsrådet Lagerstråle: Med anledning af den uppfördran, som den siste talaren gjorde, har jag blott att tillkännagifva, att ansökningar om aflåtande af proposition till Riksdagen angående pensioners beviljande åt affidne tjänstemäns enkor, vanligen inkomma i så stort antal till Kongl. Maj:t, att man i allmänhet söker att från dem afsöndra de ansökningar, hvilka sakna de väsentligaste kriterierna för att en framställning till Riksdagen bör på grund af dem ske. Det är icke alltid som hos Regeringen medlidandets känsla ensam får göra sig gällande, utan man måste också tillse, att man icke framkommer till Riksdagen med för många eller för stora anspråk på dess benägenhet att gifva pensioner. Då frågan nu blifvit väckt genom enskild motion, utgör naturligtvis Kongl. Maj:ts beslut öfver ansökningen icke något hinder för Riksdagen att bevilja pensionen, och Regeringen kan icke hafva något emot om Riksdagen å sin sida vill utöfva välgörenhet mot en enka, som befinner sig i fattiga omständigheter.

*Pension för
extra provin-
cialläkaren
A. F. Lind-
fors' enka och
dotter.
(Forts.)*

Herr Ola Persson: Förhållandet med denne Doktor Lindfors var att hans nit i tjensten var alldeles ovanligt. Han sörjde blott för dem som behöfde honom och tänkte icke på sig sjelf eller sin halsa, som han också förstörde under sina sjukresor. Om dessa omständigheter kunna vara tillräcklig anledning till att gifva en liten pension åt hans enka, så anser jag för min del att Riksdagen derigenom gör en stor tjenst och det kan vara äfven ett framtida prejudikat, som kan vara många andra till tjenst. Många enkor hafva fått pensioner, hvilkas män kanske ej varit mera förtjente än Doktor Lindfors, som gjorde allt för att uppfylla sina tjensteåligganden. Derfor kan jag ej heller annat än förorda bifall till motionen.

Herr von Kræmer: I likhet med hvad jag vid 20:de punkten af detta betänkande framställt, anser jag ytterligt viktigt att vid behandlingen af nionde hufvudtiteln hålla på den princip, att icke tillstyrka anslag, som icke af vederbörande myndighet förordats och sedermera af Kongl. Maj:t accepterats. Om också nu en Konungens rådgifvare förklarar, att han såsom enskild person icke kan hafva något emot att Kammaren här, gifvande vika för en känsla af medlidande, beviljar pension, så kan detta icke förändra det officiella förhållande att pensionen icke är af Kongl. Maj:t tillstyrkt. Jag hemställer till Kammaren hvart det skulle leda om man uppläte nionde hufvudtiteln såsom ett fält för enskilda motioner och om man skulle taga dessa i betraktande. Det är nästan en obegränsad utsigt af framställningar som i detta fall öppnar sig för framtiden, så att nog tror jag, att den siste talaren har rätt deri, att ett beviljande af ifrågavarande pension skulle lända många till tjenst i framtiden. Jag ber att få påpeka

*Pension för
extra provin-
cialläkaren
A. F. Lind-
fors' enka och
dotter.*
(Forts.)

en svaghet i Utskottets motivering. Utskottet säger, att frågor af förevarande beskaffenhet syntes Utskottet icke böra till Riksdagens pröfning förekomma, innan de erhållit den fullständiga utredning, som endast hos Kongl. Maj:t kan åstadkommas. Det hade kanske varit rättare att säga, att, då denna fråga redan varit före hos Kongl. Maj:t men icke der vunnit afseende, så bör pensionen icke beviljas. Detta hade varit ett ännu starkare skäl. Förhållandet är att Sundhetskolegium ingick den 9 December 1877 till Kongl. Maj:t med framställning om beviljande af ifrågavarande pension, men Kongl. Maj:t ansåg framställningen ej förtjena afseende och inkom därför icke på grund af densamma med proposition till Riksdagen. Förslaget har således varit hos Kongl. Maj:t granskadt och dock ej vunnit bifall. Det vore därför dubbelt betänkligt om pensionen beviljades på grund af enskild motion, ty man frånginge då icke allenast principen att anslag på nionde hufvudtiteln icke böra beviljas på enskild motion, utan man toge ännu ett steg längre då man, oaktadt framställningen blifvit granskad hos Kongl. Maj:t och icke bifallen, beviljade pensionen. Jag tror, att, huru beklagansvärda omständigheterna än kunna vara med afseende å ifrågavarande personer, det vore alltför oförsigtigt att frångå en vid behandlingen af denna hufvudtitel så bestämmande princip.

Hvad nu särskildt angår personerna i fråga, så upplystes vid motionens behandling på afdelningen, att dottern redan vid tidiga år lidit af ryggmärgslidande, men till följd af omsorgsfull behandling af läkare blifvit bättre. Då har hon likväl begått den oförsigtigheten att, oaktadt sin svaga helsa, gifta sig och detta har ånyo framkallat åkomman och till en del bidragit till de ekonomiska svårigheter, hvori hon nu råkat. Likaledes har man anledning att tro att möjligen den enskilda välgörenheten vore att påräkna åtminstone för modern.

På grund af de skäl, jag nu anført, kan jag ej finna annat, än att det resultat, hvartill Utskottet kommit i denna punkt, är fullt riktigt, om också motiven kunnat vara starkare, och jag får anhålla om Kammarens bifall till Utskottets hemställan.

Herr Bennich: Jag har icke den ringaste kännedom om ifrågavarande personer eller om deras behof, och det är följaktligen icke på sådan grund som jag begärt ordet; men det är mot ett alldeles absolut vidhållande af den grundsats, Stats-Utskottet här åberopat, som jag vill nedlägga en protest. Sådana förhållanden inträffa verkligen, att Riksdagen både *har* gjort och *kommer* att göra och *bör* göra afseende stundom på enskilda framställningar om pensioner utan att ovilkorligen fordra att dessa genomgått pröfning och vunnit godkännande hos Regeringen. Jag tror, att ett sådant fall här föreligger. Jag tillåter mig icke att ingå i någon slags undersökning om bevekelsegrunderna hos Regeringen i detta fall, men naturligtvis är Regeringen bunden af en sträng grannlagenhet att icke besvära Riksdagen med andra framställningar än sådana, der statsstjänst kan anses föranleda ett kraf på

Riksdagens behjertande. Den man, om hvars enka här är fråga, hade aldrig uppnått den lyckliga position att vara en statens ordinarie tjenare, och jag föreställer mig, att det är denna omständighet, som, då ansökningen om pension förekom hos regeringen, företrädesvis föranledde, att Regeringen ansåg sig böra afhålla sig från att göra en framställning till Riksdagen om pension åt enkan. Då emellertid den siste talaren upplyst, att den officiella myndighet, till hvilken regeringen i fråga om pension åt läkares enkor och barn väl i första hand har att förlita sig, Sundhetskollegium hos Kongl. Maj:t förordat pension efter doktor Lindfors, så torde väl deri ligga ett officiellt bevis på att den mannen genom sin verksamhet gjort sig så förtjent af det allmänna, att hans enka och barn icke borde lemnas utan all hjälp. Dessa omständigheter synas mig synnerligen tala för att Riksdagen här bör göra ett undantag eller, om jag så får säga, begagna sin benädningsrätt och bevilja den lilla pensionen. Riksdagen har begagnat denna sin rätt förr, och icke har jag funnit, att den omständigheten gjort, att Riksdagen blifvit så öfverhopad med framställningar, att Riksdagen icke ganska väl kunnat reda sig från obehöriga anspråk.

Jag tillåter mig att hemställa om bifall till grefve Lewenhaupts motion.

Herr Ekman, Johan Jacob: Till alla delar förekommen af den siste talaren anhåller jag endast att få med honom instämna.

Herr Widén: Efter de upplysningar som erhållits från statsrådsbänken anser jag mig, i motsats till den ledamot af Stats-Utskottet hvilken sist yttrat sig, oförhindrad att fästa afseende på de ömmande skäl, som tala för bifall till motionen, och jag anhåller derföre om detta bifall.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå samt bifall till den ifrågavarande motionen, framställdes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå samt bifall till den i ämnet väckta motionen, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

43:dje och 44:de punkterna.

Biföllos.

45:te punkten.

Grefve af Ugglas: Jag ber att få fästa Herr Talmannens och Kammararens uppmärksamhet på, att ordalydelsen uti före-

*Pension för
extra provin-
cialläkaren
A. F. Lind
fors' enka och
dotter.
(Forts.)*

varande punkt blifvit en oegentlighet eller rättare en origtighet på grund af ett förut fattadt beslut. Punkten är uppsatt alldeles i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, men Kammaren har vid 2:dra punkten antagit en förändring i de grunder som i nådiga circuläret af den 22 Juni 1877 äro stadgade för pensioneringen af arméns befäl, nemligen att, i stället för att enligt dessa grunder fyllnadspension icke får åtnjutas i fall den afskedade erhåller någon annan tjänst eller pension af staten, den afskedade, om han erhåller någon sådan lön af andra allmänna medel, skall endast lida en minskning i fyllnadspensionen motsvarande två femtedelar af hvad han sålunda undfått. Detta är såsom Kammaren behagade finna, en afvikelse från hvad i nämnda circular innehålles och man kan således icke här åberopa detta circular utan att derigenom göra det vid 2:dra punkten fattade beslut utan någon praktisk betydelse. Jag anhåller derfor att få föreslå den ändring, att orden "bestämmelserna i nådiga circuläret af den 22 Juni 1877 måtte utbytas mot "af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående". För den händelse att någon af Herrarne skulle finna en återremiss nödvändig för en sådan förändrings vidtagande, vill jag nämna, att alldeles samma ändringsförslag, som jag framställt, kommer att i Andra Kammaren framställas. Ordalagen äro så afvägda, att jag tror, att de fullt uttrycka hvad som skall sägas.

Jag anhåller om proposition å mitt ändringsförslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att *Grefve af Ugglas* hade yrkat, att Stats-Utskottets förvarande hemställan måtte bifallas med den förändring, att de deri förekommande orden: "dels till fyllnadspensioner i enlighet med bestämmelserna i nådiga cirkuläret af den 22 Juni 1877" utbyttes emot orden: "dels till fyllnadspensioner i enlighet med af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående"; gjordes först proposition på bifall till punkten oförändrad, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på punktens antagande med ofvanberörda ändring, hvilken proposition med ja besvarades.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 16 och 20 i denna månad bordlagda Betänkande N:o 9, angående stämpelpappersafgiften.

1:sta punkten.

Lades till handlingarne.

2:dra, 3:dje och 4:de punkterna.

Biföllos.

5:te punkten.

Stämpelbe-
läggning af
vexlar.

Herr Wallenberg: Som jag är en oskyldig orsak till detta Utskottets betänkande, anser jag mig pliktig att lemna några upplysningar i frågan. Vid sist förflutna riksdag fästade jag Kammarens uppmärksamhet på den omständigheten, att ofta begagnas s. k. *mandater* vid liqvider till utlandet af svensk skuld, och att detta skedde till stor del därför att man vill undrandraga sig vaxelstämpel. Kammaren ansåg då icke lämpligt att vidtaga någon ändring och frågan förföll, men nu synes Utskottet hafva haft denna fråga i minnet och därför kommit fram med ett mycket mera genomgripande ändringsförslag, i syfte att medelst ökad stämpel införa en pro rata beskattning på vaxlar i utländskt mynt. Detta är en fråga af mycket stor betydelse, och jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att en sådan förändring icke är utförbar, om man skall hålla sig till hvad Utskottet säger, eller "att den förändrade beskattningen icke skulle afse att erhålla en högre inkomst utan att den skulle lemna ungefär lika stor statsinkomst som hittills". Det är således icke i beskattningssyftemål som Utskottet gjort sin framställning, utan blott ur rättvisans synpunkt.

Jag ber få fästa uppmärksamheten på att vid 1863 års riksdag, när den uniforma stämpeln infördes, upplystes det, att bra många underslef förut egt rum och att man genom att komma till en enkel och uniform stämpel på vaxlar kunde blifva betryggad mot dessa underslef. Vidare ansåg man alldeles gifvet, att i ett land, så kapitalfattigt som Sverige och så i behof af utländsk kredit, var man nödsakad att hafva sina reserver i utlandet. Om dessa bestode af egna tonder eller af kredit var likgiltigt, ty i hvarje fall måste man använda vaxlar för att anlita desamma. Nu äro förhållandena alldeles lika, blott med den skilnad att summorna äro uppdrifna till mycket högre belopp än förr. Riksbanken och alla enskilda bankinrättningar hafva sina reserver i utlandet och för att anlita dem, måste vaxeltrassering ega rum, och för en sådan trassering uppgår kostnaden för hvar gång till i det närmaste en half procent. Dessa operationer medföra icke alltid, utan tvärtom ganska sällan vinst. Detta är verkliga förhållandet och jag tror, att Riksbanken isynnerhet skulle komma att sitta emellan på en förändring i afseende på stämpeln, ty ju mindre lättnader beredas för vaxeltrassering, desto oftare kommer guldet att åka fram och tillbaka, och detta är en sak på hvilken ingen kan vinna, allra minst Riksbanken.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten äfven derpå, att Riksdagen förbjudit bankinrättningarna att hafva sina reserver hos riksbanken; icke ens mot en procent ränta vill Riksbanken mottaga dessa reserver. Riksdagen har således beslutat att bankinrättningarna skola hafva sina reserver i utlandet. Att nu beskatta vaxeltrassering på dessa reserver, vore att beskatta något, hvarpå ingen vinst uppstår, och vore ungefär liktydigt med den bekanta motionen vid 1871 års riksdag, deri föreslogs att stämpel skulle

Stämpelbe-
läggning af
vexlar.
(Forts.)

ersättas på hvarje upp- och afskrifningsvexel, d. v. s. att då jag tager ut från en bank mina egna penningar, så skall jag skatta till Kronan!

Det har blifvit vidrördt, att man skulle beskatta äfven vexlar från utlandet, stälda i svenskt mynt. När en vexel drages i utlandet för att få betalning för en varuförsändelse hit, så är det en fördel för oss om vexeln är stäld i svenskt mynt, ty då vet acceptanten hvad han skall betala; men är vexeln stäld i utländskt mynt och möjligen skall inkasseras i någon småstad eller hos någon landthandlande i en by, så inträffar ganska säkert att han får betala mera än skäligt är, och rätt ofta händer det att sådana vexlar i utländskt mynt innehålla de försåtliga orden att kursen skall vara den som blifvit i endossement bestämd, hvilket föranleder många tvister och obehag. Jag har, såsom bekant, icke varit förtjust öfver den myntenhet som blifvit antagen, men när vi nu en gång hafva den, vill jag, att den skall komma till heders och ser gerna, att den blir känd äfven i utlandet.

Att på vexlar dragna på Norge sätta en stämpel därför att en sådan der brukas, det vore att äfven å vår sida försvara affärs-samfärdseln, hvilket väl icke kan vara något önskvärdt eller ändamålsenligt. Jag tror därför, att fortfarande den skilnad bör iakttagas att de vexlar, som äro stälda i utländskt mynt, böra stämplas, men de, som äro här i landet betalbara i svenskt mynt, böra liksom alla svenska vexlar vara fria från stämpel.

I två reservationer har man fästat uppmärksamheten på, att mandaterna borde komma in i stämpelförordningen och icke helt och hållet undgå ali stämpelbeläggning. Herr Ribbings motivering anser jag för min del vara mycket lämplig och bestämmande, men jag tror, att, då Herr Ribbing föreslår, att stämpeln på mandater skall vara en krona och Herr Biesert föreslår att de skola beläggas med 50 öres stämpel, det är bäst att stanna vid Herr Bieserts reservation, emedan mandaterna endast pläga lyda å ringa belopp, ty när man saknar på grund af dem vexelrätt och således måst riskera större belopp för att inspara 50 öre på stämpelbeläggningen, så torde icke vara anledning tro att någon kommer att utställa mandat då det är fråga om ett stort belopp.

Vidare anser jag, lika med båda reservanterne, att *solavexlar* böra intagas i den förändrade redaktionen till förebyggande af det missförstånd att sådana vexlar skulle vara fria från stämpel.

Jag anhåller om afslag å den nu föredragna punkten och om bifall till Herr Bieserts hemställan, så lydande:

“att i § 7 intages följande föreskrift:

Anvisningar i utländsk myntsort eller s. k. mandats beläggas med stämpel å 50 öre;

och

att rubriken *Primavexlar* må lyda:

Prima och solavexlar i utländsk myntsort, ehvad de äro stälda att betalas inom eller utom Sverige, skola antingen förses med särskild stämpel å 1 krona eller skrivas å till nämnda värde stämplade blanketter“.

Herr Bennich: Det är ganska riktigt, såsom den siste talaren anförde, att han genom ett yttrande vid förra riksdagen föranledt att denna fråga nu kommit på tal. Då han fälde detta yttrande, skedde det under förklarande, att han alltid skulle ifrå för hvad som vore rätt och billigt i handel och affärer. Jag måste erkänna, att jag kände mig i viss grad träffad af en förebråelse. då detta yttrande faldes, därför att jag deltagit i förvaltningen af en bank, som utställer sådana mandats eller anvisningar, hvarom fråga är, och jag kunde icke dölja för mig, att det var ett förbiseende af mig att icke hafva fäst Riksdagens uppmärksamhet derpå, att sådana mandats, som i viss mån fullgjorde vaxels tjenst, också borde underkastas stämpelafgift. Saken framkom emellertid då för sent för att kunna blifva föremål för Riksdagens pröfning och jag ansåg mig därför skyldig att nu inom Bevillnings-Utskottet fästa uppmärksamheten på detta förhållande, på det att åtminstone jag för min del icke skulle i någon mån göra mig skyldig till att vilja bereda den bank, hvarom jag nyss nämnde, eller andra banker, för hvilka jag kunde intressera mig. någon oberättigad förmån. Saken kom således före inom Utskottet och under erkännande, att dessa mandats borde hafva någon stämpel. kunde man dock å andra sidan icke dölja för sig, att, såsom den siste talaren anförde, mandats vanligen icke begagnas annat än för jemförelsevis små belopp mot dem, hvarå vaxlar utställas, och att då hafva en uniform stämpelafgift för mandats å 50 eller 100 kronor och för vaxlar på 100,000 kronor, det ansåg man icke vara rätt väl öfverensstämmande med god ordning i beskattningshänseende. Det är verkligen sant, att då gjorde sig den synpunkt gällande, som af den siste talaren betecknades såsom *blott* rättvisans, nemligen, att man borde försöka att åstadkomma en beskattning, som vore billig och rättvis mot den ena affären såväl som mot den andra, och detta *blott* rättvisa skäl spelade i Utskottets ögon en mycket större rol än den bekvämlighet eller andra fördelar, som kunna vara förenade med den uniforma stämpelafgiften för vaxlar. Man ville i Utskottet icke, på samma gång den fixa stämpeln å vaxlar bibehölls, föreslå en stämpelafgift på mandats af en krona, såsom på vaxlar, eller 50 öre, såsom Herr Biesert föreslagit, emedan man ovilkorligen måste erkänna, att en stämpelafgift af 1 krona eller 50 öre för sådana mindre belopp. hvarå mandats vanligen lyda, redan vore ganska hög beskattning i jemförelse med stämpelafgift å 1 krona för en vaxel å t. ex. 100,000 kronor. Derför och då Utskottet icke ansåg sig böra föreslå hvad som dock i hela den öfriga världen är stadgadt, nemligen en procentisk afgift för vaxlar och mandater eller hvilka liqvidationssätt som helst, som begagnas mellan Sverige och utlandet, ansåg Utskottet riktigare att frågan i sin helhet lemnades till Regeringen för att blifva utredd och för att derefter ett förslag skulle kunna blifva framställt, hvarom meningarne kunde ena sig, än att nu endast lappa på författningen genom att pålägga en stämpel af 1 krona eller 50 öre på mandats och låta

*Stämpelbe-
läggning af
vaxlar.
(Forts.)*

Stämpelbe-
läggning af
vexlar.
(Forts.)

vexlar draga samma stämpel som hittills utan afseende på det större eller mindre belopp, hvarå de lyda.

Man ansåg vidare, att liqvid i hvilket myntslag som helst mellan olika länder borde vara underkastad stämpelafgift till statsverket och, om det är sant, såsom den siste talaren nämnde, att det är en fördel för acceptanten eller den, som skall liqvidera, om han får en vaxel stäld att betalas i svenskt mynt mot i utländskt mynt med beräkning af kursdifferans och mera sådant, måtte det väl vara alldeles gifvet, att det då är så mycket mer skäl att för den större fördel, man får genom att få vaxeln stäld i svenskt mynt, betala en stämpelafgift. Är det en fördel att vaxeln utställes i svenskt mynt för liqvid i utlandet, måtte det väl vara ett fullt berättigadt anspråk att denna fördel åtminstone icke skall beskattas mindre än om vaxeln utställes å utländskt myntslag.

Nu finna Herrarne vid närmare undersökning, att, man må vara huru varm vän som helst af fri handel, kapitalets lätta flyttning från det ena landet till det andra, bekvämlighet vid liqvider o. s. v., det dock icke kan nekas, att alla dessa deltagandets känslor, som vilja göra sig gällande för bibehållande af en fix stämpelafgift af 1 krona för vaxlar, otvifvelaktigt finnas äfven i alla andra länder. Icke kunna de vara likgiltiga för att deras affärer gå så bekvämt som möjligt. Men, så vidt jag vet, finnes icke något annat land, som har en fix stämpelafgift på vaxlar, oberoende af deras belopp, och äfven hela vår stämpelpappersförrättning genomgås af den grundsats, att, der afgift skall utgå för värdepapper, bör den alltid utgå med en viss qvot af denna summa; ett köpebref karteras efter köpeskillingens belopp, in-teckning af skuldebref efter det deri föreskrifna belopp, och vid lag-sökning för ett skuldebref, då det dock kan vara ovisst om annat än förlust på affären uppstår, karteras dock skuldebrefvet efter det belopp, som utsökes. Kan det då finnas något skäl, hvarför vaxlar skulle vara undantagna från denna regel? Ja, säger den förste talaren, det finnes två skäl, hvilka skulle hafva gjort sig gällande 1863, då den uniforma stämpeln infördes. Det ena skälet skulle vara att så mycket underslef bedrifvits med stämpelafgiften, och det andra, att vi hafva våra reserver i utlandet och att vi äro ett kapitalfattigt land och därför icke få försvåra öfverflyttningen af kapital och liqvider med utlandet. Jag har också försökt taga reda på anledningen, hvarför år 1863 den uniforma vaxelstämpeln infördes, och, såvidt jag af handlingarne kunnat finna, tillgick hela denna reform på det sätt, att ett par embetsverk, jag tror Statskontoret och Kammarrätten, som hade att yttra sig angående författningens uppställning, yttrade, att det otvifvelaktigt skulle leda till större enkelhet och bekvämlighet, om man bestämde en lika stämpel för alla vaxlar, i stället för olika efter beloppet och myntslaget. Bevillnings-Utskottet, som hade frågan till handläggning, sade att på de af embetsverken anförda skäl tillstyrktes en fix stämpel å 1 krona. Ja, nog är detta enkelt, det kan ju icke nekas, men är det äfven rättvist?

Och rättvisan spelar ju icke vid beskattning en så underordnad rol, som den förste talaren antydt! Jag tror icke att det är rättvist att för hvar och en liquidationsaffär med utlandet, huru stor eller liten den än är, samma afgift skall till statsverket erläggas. Och att man i allmänhet icke anser det rättvist, kan slutas deraf, att, såsom jag sagt, hela världen har en procentisk afgift å vaxlar. För min del kan jag följaktligen lika litet finna mig vid att Riksdagen skulle stanna vid en sådan åtgärd, som Herr Ribbings eller Herr Bieserts reservationer innehålla. Utom vaxlar och mandater finnas åtskilliga andra sätt att verkställa liquider mellan Sverige och utlandet och i Utskottets förslag är antydt att man vill hafva utredt, huruledes i allmänhet dessa liquider skola på ett rättvist sätt underkastas stämpelafgift. Utskottet har icke förutsatt, icke önskat, att härigenom skulle beredas en högre statsinkomst, utan endast att det skulle blifva en rättvis beskattning, och om det afven kunde låta sig göra att, under det affärerna voro ganska begränsade, ena sig om den uniforma stämpeln, blir detta mer och mer oantagligt då affärerna vunnit en större utveckling.

Jag kan således icke annat än hemställa att Kammaren måtte lemna sitt bifall till Utskottets i denna punkt gjorda framställning.

Herr Ribbing, Carl: Såsom Kammaren behagade finna, och afven af en föregående talare blifvit erinradt, har jag för min del runnit mig föranlåten att afgifva en reservation mot Utskottets hemställan om aflåtande af en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t för att få saken utredd, och jag får, på samma gång jag icke vill upprepa de skäl, som i min reservation blifvit anförda och af den förste talaren biträdda för afslag, särskildt beträffande den föreslagna skrifvelsens behöflighet eller, såsom det synes mig, obehöflighet förklara, att jag anser det blifva lika möjligt eller lika omöjligt för Kongl. Maj:t att uppgöra ett sådant förslag, som Utskottet antydt, som det kan hafva varit för Utskottet. Jag håller nemligen före, att om man vill gå den väg, Utskottet föreslagit, att uppgöra en kalkyl öfver en procentisk stämpelafgift på dessa papper, hade Utskottet lika väl kunnat göra detta, emedan, om man skall göra det på det sätt, att dermed icke afses att öka statsinkomsterna, tror jag det blir en omöjlighet såväl för ena parten som för den andra. Detta i afseende på den föreslagna skrifvelsens behöflighet eller obehöflighet, nytta eller skada.

För min del anser jag dessutom, att det icke ligger någon så ofantlig stor orättvisa i att hafva en uniform stämpelafgift på vaxlar, lika litet som i många andra fall. T. ex. i afseende på postförsändelser skulle ju med lika fog kunna klagas öfver orättvisa att icke hafva procentisk afgift. Emellertid och för att man skall kunna komma till ett resultat, som går i den rigtning, jag antydt vara den rätta, enligt min uppfattning, har jag ingenting emot att modifiera mitt förslag och öfvergå till Herr Bieserts, som blott derutinnan skiljer sig från mitt att detta åsätter dessa mandats eller anvisningar en *lägre* stämpelafgift än vaxlar, och detta af det skäl, att dessa mandats dels vanligen lyda å lägre belopp

*Stämpelbe-
läggning af
vaxlar.
(Ports.)*

*Stämpelbe-
läggning af
vexlar.*
(Forts.)

dels ock icke hafva den exsekutiva kraft som vexlar. Jag skall icke nu upptaga tiden med att ingå i något bedömande af det mer eller mindre lämpliga af en procentisk afgift å dessa anvisningar, utan vill, för att man må komma till något resultat, förena mig med dem, som yrkat bifall till Herr Bieserts förslag.

Herr Wallenberg: Jag begärde ordet egentligen därför att Herr Bennich började sitt anförande med att yttra, "att han deltog i styrelsen för en bank, som utfärdar mandats", och jag vill i anledning deraf förklara, att när jag vid förra riksdagen talade om denna sak, hade jag mig icke detta förhållande bekant, så att hvad jag då sade var icke riktadt hvarken mot Herr Bennich eller Handelsbanken. Men jag visste deremot att man ofta kommer och begär mandats i den bank, der jag har något bestyr, och att enskilda personer utfärda sådana, och jag tror att, om man hade en billig stämpelafgift för mandat, torde ingen undandraga sig den.

Men vidare har Herr Bennich yttrat åtskilligt, som icke kan lemnas alldeles obesvaradt.

Han sade, att, "om det är en fördel för landet och för acceptanten att en vaxel utställes i svenskt mynt, är det väl så mycket större skäl att vaxeln belägges med stämpel." Härvid är blott att observera den lilla omständighet, att, om vaxeln skall beläggas med stämpel, är det icke acceptanten, som skall sätta dit den, utan trassenten, utländingen, som själf eller genom sitt ombud vid inkasseringen skall bekosta stämpeln. och det är icke acceptanten utan trassenten, som bestämmer myntslaget, i hvilket vaxeln utfärdas. Således nått opp motsatsen till hvad Herr Bennich föreställt sig! Det är tydligt och klart att, om en vaxel drages att betalas i t. ex. London eller Berlin, ställer jag den icke att betalas i svenskt mynt utan i pounds i London och riksmark i Berlin, och det är en fördel, som alla länder önska, och vi böra eftersträfvat, att få vaxlar, dragna på Sverige, betalbara i svenskt mynt, på det att icke köpmännen här och i sista hand konsumenterna skola nödgas vidkännas onödiga utgifter icke blott af stämpel utan äfven af kursförluster.

Det är märkvärdigt att, om man jämför ingressen till Utskottets förslag med själfva förslaget, finner man i det senare icke ett ord derom, att Utskottet eftersträfvat "att få en ungefär lika stor statsinkomst som hittills", utan synes Utskottets afsigt endast varit att få en progressiv stämpelbeskattning. Det är således icke alldeles rent spel, då man i ingressen talar om, att man icke vill hafva en högre statsinkomst, men ändock i klämman föreslår en *progressiv beskattning* på vaxlar, påtagligen i afsigt att ytterligare betunga dessa affärer. Då det icke är fråga om att höja statsinkomsterna, såsom uttryckligen säges, vet jag icke hvarför man föreslår en progressiv beskattning på vaxlar, i synnerhet då statens inkomster af vaxelstämplar ändock visat sig vara i stigande. På sidan 6 i betänkandet visar Utskottet att statens årliga inkomst af vaxelstämplar under de fem sista åren stigit från 60,703 kronor till 89,203 kronor, eller nära femtio procent. Vore det

fråga om att höja beskattningen, finge vi tids nog veta det, men icke skola vi beskatta rörelsen eller sådana operationer, som i och för sig icke lemna någon vinst, utan är det vinsten, som skall beskattas. Börjar man beskatta rörelsen, får man snart nog se sig om efter vinsten, och jag står fast vid, att det är orätt att säga att det är vaxels belopp, som bestämmer vinsten på hvarje vaxeloperation. Om någon t. ex. sålt varor till en köpman här för 10,000 kronor, får han kanhända derpå större vinst än om en annan för tillfället behöfver förstärka sin kassa och därför säljer en vaxel på 100,000 riksmark. För öfrigt är detta förslag alldeles icke oväntadt för mig. Handel och industri äro så klen representerade vid Riksdagen, att det icke skulle förundra mig om de komme att sitta emellan i hvarje fall då det kan vara möjligt att under skenfagert tal tillfoga dem någon knuff, och om man äfven i närvarande tid, då ställningen är särdeles tryckt, passade på tillfället att lägga sten på bördan, men det skulle förundra mig, om Herr Talmannen och denna Kammare ville dertill vedverka.

*Stämpelbe-
läggning af
vaxlar.
(Forts.)*

Herr Wærn: Jag har med mycken uppmärksamhet genomläst hvad Utskottet i denna del föreslagit och de skäl, som därför blifvit anförda, men jag tillstår, att jag icke kunnat följa Utskottet i dess resonnement. Utskottet säger att vi borde skriva till Kongl. Maj:t och begära att liqvider må påläggas skatt i förhållande till vaxels eller anvisningens belopp, och grunden därför är, dels att det skulle vara orättvist att hafva en och samma beskattning för vaxlar af olika belopp, och dels att ett rättvisare förhållande, eller skattens bestämmande i visst förhållande till vaxelsumman, egde rum i andra länder. Hvad då först beträffar det rättvisa eller icke rättvisa i nu gällande beskattning af vaxlar, så får jag säga, att jag icke känner mer än en rättvis beskattningsgrund, nemligen den att hvar och en beskattas i förhållande till sina inkomster, eller, med andra ord, att beskattningen hänföres till den skattskyldige och icke till de medel som användas. ty i sistnämnda fall är det omöjligt att bestämma, huruvida skatten står i något proportionerligt förhållande till de inkomster, för hvilka den skattskyldige bör beskattas. På den allra minsta affär, hvarpå jag förtjenar någon procent, gör jag ju en motsvarande vinst, men på en ren liqvid eller ett öfverflyttande af penningar till hur stort belopp som helst från ett håll till ett annat kan jag icke göra ett öres förtjenst, utan har blott kostnader.

Hvad vidare angår det andra skälet, eller att det föreslagna beskattningssättet brukas i andra länder, så är detta ett farligt argument, ehuru man ofta framkommer dermed, ty jag tror att vi i många afseenden hafva det vida bättre stäldt hos oss än förhållandet är i andra länder, och håller därför före att vi såsom lagstiftare först böra göra oss reda för huruvida hvad som brukas i utlandet verkligen är bättre än hvad vi sjelfva hafva, innan vi efterfölja dess exempel. Då jag anser att hela denna skatt är en skatt på transaktioner, kan jag icke heller finna något berömvärdt i densamma, enär det icke står till att finna någon rättvisa i att

*Stämpel-
beläggning
af vaxlar.*
(Forts.)

genom en dylik indirekt skatt på en omväg öka beskattningen på de skattskyldige, hvilkas affärer fordra omflyttning af penningar utöfver hvad de i likhet med alla andra skattskyldiga böra i skatt för sin inkomst betala. Det samma kan emellertid sägas om flertalet af de afgifter, som i stämpelpappersförfattningen äro bestända, och den grund, som för dem anföres, är också icke skatt på inkomst utan att de skulle utgöra valuta för ett af staten åtnjutet skydd.

Så länge sådana afgifter äro ringa måste man ju, då staten behöfver mera penningar än inkomst och konsumtionsskatter inbringa, finna sig uti dem, men rättvisa finnes visserligen icke uti dem, då de icke stå i något förhållande till den skattskyldiges inkomster, likaså litet som till hans konsumtion.

Min hufvudgrund för att Kammaren nu måtte afslå Utskottets förslag är emellertid icke hvad jag nu anfört, utan den, att jag icke tror att Kammaren verkligen är färdig att här gifva ett utslag. Då Riksdagen skrifver till Kongl. Maj:t bör hon säga sin mening, men för att kunna göra detta är det väl i främsta rummet angeläget att hafva en mening, så att skrifvelsen verkligen innebär ett uttryck af Riksdagens åsigt i frågan, och i förevarande fall synes mig frågan vara för litet utredd för att i skrifvelse till Kongl. Maj:t en bestämd åsigt i föreslagna syftet bör uttalas, hvarförutom jag anser denna förändring i stämpelförfattningen, helst dermed icke åsyftas någon inkomst för statsverket, vara för obetydlig att böra föranleda en skrifvelse till Kongl. Maj:t.

De anmärkta olägenheterna deraf att s. k. mandats icke vore belagda med stämpel och att det vore tvifvelaktigt huru förhållandet vore med solavexlar, synas mig hafva helt förnuftigt blifvit bemötta af Herr Biesert, hvadan jag ock yrkar bifall till det af honom framställda förslag.

Herr Adelsköld: Efter vice ordförandens i Bevillnings-Utskottet uttalande, i hvilket jag till alla delar instämmer, skulle jag måhända icke behöfva yttra mig i frågan, men jag ber dock med anledning af hvad som yttrats efter hans uppträdande, att få tillägga några ord.

De talare, som uppträdt mot Utskottets förslag, hafva framhållit, att en tunga på rörelsen skulle uppkomma, om Utskottets förslag ginge igenom. Jag tillåter mig med anledning häraf få fästa uppmärksamheten derpå, att ett ganska betydligt antal af de anvisningar å mindre belopp, som för vår affärsrörelse utgå till utlandet, utgöres af s. k. mandater, hvilkas mängd man likväl ej kan kontrollera, då de, så som nu är stäldt, lyckats undandraga sig beskattning. En liqvid medelst mandat lærer i allmänhet användas, så snart anvisningen utgår med 2,000 kronor eller derunder, vid högre belopp begagnar man sig, för större säkerhets skull, af vaxlar. Om nu Herr Bieserts förslag blefve lag och mandaten således belades med en afgift af 50 öre, torde man

kunna antaga att de flesta anvisningar från 2,000 kronor och nedåt komme att betala denna afgift af 50 öre.

Enligt en summarisk beräkning, som gjordes i Bevillnings-Utskottet, visade det sig att, om den procentiska stämpelafgiften tillämpades, skulle en beskattning af $\frac{1}{5}$ per mille komma att lemna ungefär samma statsinkomst som den uniforma afgiften af 1 krona nu lemnar, och då $\frac{1}{5}$ per mille för en anvisning på 2,000 kronor gör 40 öre, så framgår häraf att, för det betydliga antalet anvisningar på 2,000 kronor och derunder, skulle Utskottets förslag medföra besparing, och icke tunga på rörelsen som flera talare antagit. För vaxlar å högre belopp, eller öfver 5,000 kronors valör, blefve naturligtvis afgiften högre än nu, men i alla fall endast omkring $\frac{1}{12}$ af hvad herrar affärsmän utan knot betala i den procentiska afgift, som kallas mäklare-courtage och utgår med $\frac{1}{4}$ procent.

Det af Utskottet föreslagna sättet för vaxelafgifternas betalande, hvilket dessutom, så vidt mig är bekant, tillämpas i alla civiliserade stater, skulle således leda till en besparing för ett mycket stort antal anvisningar och reglera vaxelstämpelbeskattningen på ett billigt och rättvist sätt. Hvad Utskottet afsett är, såsom dess vice ordförande framhållit, att åstadkomma en rättvisare fördelning af stämpelpappersskatten, utan att någon egentlig rubbning af statsintraderna derigenom skulle uppstå. Dessa kunde naturligtvis icke komma att uppgå till precis samma belopp, som nu, enär många anvisningar för närvarande undandragas beskattning. men, äfven om de skulle differera på ett och annat tiotusental af kronor, torde det i sjelfva verket väl icke betyda särdeles mycket.

Herr Ribbing har ansett, att Kongl. Maj:t svårligen skulle kunna uppgöra förslag till en sådan beskattning, men att Utskottet lätt kunnat verkställa detta. För min del tror jag tvärtom att Utskottet skulle haft mycket svårt att åstadkomma något sådant med de data som stå Utskottet till buds; för Kongl. Maj:t åter som, om så anses erforderligt, genom en komité kan fullt utreda frågan, borde det ej möta någon svårighet att med ledning af utländska bestämmelser, tillämpade på våra förhållanden, framlägga ett förslag till författning som af Riksdagen kunde godkännas. Och då jag således anser Utskottet icke hafva kunnat göra något bättre än att, i den form som nu skett, föreslå frågans hänskjutande till Kongl. Maj:t, får jag tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Rydqvist: Flere af de talare som yttrat sig i denna fråga, hafva förklarat sig anse Utskottets framställda förslag orättvist. För min del kan jag icke gå in på denna åsigt, utan anser tvärtom detsamma vara mycket rättvist. Gillar man åter den förra åsigten, måste man äfven anse hela stämpelpappersförordningen från början till slut vara grundad på orättvisa. Hvad i öfrigt sjelfva saken beträffar, så har man hittills med mycket len hand gått öfver den framställning, som i motiven till Utskottets

*Stämpel-
beläggning
af vaxlar.
(Forts.)*

Stämpel-
beläggning
af vaxlar.
(Forts.)

förslag innehålles, eller att nästan alla länder i Europa hafva en beskattning, sådan som nu blifvit ifrågasatt. Jag vill fästa uppmärksamheten på att, då England, efter hvad här blifvit upplyst, har en så beskaffad graderad skala med i medeltal $\frac{1}{2}$ per mille, samt hela världen känner, att England gjort och gör allt möjligt för sin handel och rörelse, och alldeles icke har behof af en så beskaffad relativt mindre inkomst, om den ansåges olämplig och orättvis, så utgör denna omständighet bästa beviset för att densamma der icke så anses eller ens *kan* så anses.

Man har fäst mycken vikt vid att den ifrågasatta beskattningen skulle vara tryckande för handel och rörelse. Men hvad handlar det då om? Hvad kan väl denna beskattning, som i de länder, hvilka här äro uppgifna, varierar emellan $\frac{1}{2}$ och 2 per mille, hafva för inflytande på den handel och rörelse, som här är i fråga, eller handeln emellan Sverige å ena och utlandet å andra sidan? Under antagande af i medeltal $\frac{1}{2}$ per mille, måste svaret bli, att handel och rörelse icke i ringaste mån deraf beröras. För min del har jag icke något emot aflåtandet till Kongl. Maj:t af en underdånig begäran att Kongl. Maj:t ville framkomma med ett förslag i ämnet, förutsatt nemligen att detta förslag icke komme att innebära en så hög afgift, som man finner i flera länder, hvilket ock dessutom komme att medföra en förhöjning af statens inkomster på mandater och vaxlar. Tiderna äro nemligen så beskaffade att inom kort Riksdagen får lof att använda alla lämpliga medel för att få statsinkomsterna förhöjda. Dessa åtgärder kunna måhända uppskjutas ännu ett år, möjligen äfven något längre, men derhän måste det dock komma, att man blir tvungen att skaffa ökade statsinkomster, om vi skola kunna göra rätt för oss, och vid sådant förhållande kan jag hvarken finna något oriktigt i den nu föreslagna utvägen, helst som vi icke vid denna Riksdag kunna besluta något härom, utan meningen endast är att ingå till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af ett förslag, som tidigast kan framkomma vid nästa riksdag, eller anse att det ligger någon orättvisa i att på de fält, som deraf skola röna minsta tryck, söka förskaffa sig ökade statsinkomster.

Herr von Koch: Man kan ibland rida ihjäl principer, till och med när de låta mycket rättvisa, såsom här är fallet. Men man bör i synnerhet i beskattningsväg tillse att "*le jeu vaut la chandelle*" och att icke plågan af eller kostnaden för att upptaga en skatt blir ett ondt, som är större än det man kan vinna på sjelfva skatten. Utskottet har sagt, att det är icke meningen att öka skatten utan att jemna ut den. Herr Rydqvist har emellertid ansett, att detta förslag vore godt då det skulle leda till en ökad statsinkomst, men jag vet icke huru derom ens kan blifva fråga *nu*, då Riksdagens skrifvelse skulle afse "icke att någon egentlig rubbning i statsinkomsten utaf stämpeln för vaxlar skulle uppkomma, utan allenast att en rättvisare fördelning af denna stämpelskatt skulle ega rum". Således skulle icke med skrifvelsen afses att få någon ökad statsinkomst, men derigenom skulle i

stället uppkomma den stora olägenheten, att, då man köper vaxlar i en bank, så skall banken hafva ett slags charta-sigillatakantor och nödgas vid hvart vaxelslut räkna ut beloppet af den procentiska afgiften. Det är samma förhållande med detta, som med det uniforma postportot, hvilket visst icke kan sagas vara fullt rättvist; men man har funnit, att man befordrar rörelsen bäst genom det låga uniforma portot. På samma sätt är det med denna afgift och för min del anser jag för öfrigt att det är ett dåligt beskattningssätt att lägga band på rörelsen eller det fria utbytet. Bankerna och köpmännen göra sig nog för sitt besvär väl betalta, ja med litet s. k. klärage på köpet, men då de flesta vaxlar köpas för handeln och rörelsen, så blir det konsumenten, som i sista hand oftast drabbas af de omkostnader, som föranledas af att man uppställer entraver för rörelsen.

De exempel, man i detta afseende åberopat från utlandet, ådagalägga blott, att när man har stor statsskuld, så kommer man derhän att man får tillgripa icke blott de bättre skattemetoderna utan äfven andra. Om herrarne kasta ett öga på betänkan det, skolen I finna, att i samma proportion staterna hafva dåliga affärer, taga de höga skatter på dessa transaktioner. Ryssland tager 2 per mille, England $\frac{1}{2}$ per mille etc. och det är för att få en statsinkomst. Men detta är en annan sak; och komma vi in i en sådan knipa, att vi måste tänka på att öka statsinkomsterna, så tror jag för öfrigt, att det vore bättre att åtminstone främst höja taxorna på öfverflödsnjutningar, såsom bränvin, tobak, öl m. m. än att beskatta transaktioner. För min del tillstyrker jag bifall till Herr Bieserts reservation, som går ut på att rätta missbruk, som nu finnas. Han har nemligen föreslagit att solavexlar lika så väl som andra primavexlar stämpelbeläggas och att s. k. mandat, som egentligen användas vid liquider af smärre belopp, beläggas med en mindre stämpel. Jag yrkar bifall till Herr Bieserts reservation.

Herr Gahn: Det må vara huru som helst med principen i afseende på denna beskattning, men hvad som är säkert är, att detta skulle komma att medföra en, om ock icke stor, dock ökad tunga dels för de liquider landet har i och för sina exportvaror och dels med afseende på de lån, som måste i landet indragas. Då jag icke tycker, att vi äro i sådana förhållanden, att det kan vara skäl att ytterligare betunga den ringa inkomst Sverige kan hafva på sina exportartiklar, eller att tiden är väl vald för att färdyra de lån vi behöfva indraga i landet, tillstyrker jag bifall till Herr Bieserts reservation.

Flere ledamöter yttrade härtill bifall.

Herr Bennich: Det bifall, som egnades den siste talaren, skall icke hindra mig att ännu en gång med några ord söka försvara min och Bevillnings-Utskottets åsigt samt bemöta hvad deremot blifvit yttrad.

*Stämpel-
beläggning
af vaxlar.
(Forts.)*

Stämpel-
beläggning
af växlar.
(Forts.)

Talaren på stockholmsbanken yttrade, att man borde använda det rätta uttrycket för att icke vilseleda. Han gjorde sig dock själf skyldig till ett misstag i detta afseende, då han talade om *progressiv* skatt. Här är alls icke fråga om någon *progressiv* skatt. utan om en *procentisk* skatt.

En talare från Blekinge talade om den plåga man skulle pålägga de stackars bankerna genom att de skulle räkna ut hvad stämpeln uppginge till. De hafva redan den plågan att räkna ut vaxelkursen och en hel mängd andra saker; och de äro temligen skickliga räknemästare, så att jag icke tror, att man behöfver befara, att de icke skulle kunna räkna ut det ena lika såväl som det andra. Om det vore en så beskaffad beskattning, som drabbade hela allmänheten, såsom postportot, så kunde det vara riktigt att hafva en fix afgift, ty hela folket skrifer bref, men många kunde icke räkna ut de olika afgifternas belopp. Här åter gäller det endast banker och köpmän, hvilka äro starka räknemästare.

Man skulle lägga en tunga på exporten, sade den siste talaren och det slog an på en del af herrarne. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att det är endast, när det är fråga om små partier, som exporteras, till ett värde af 3, 4 à 5,000 kronor, som tungan nu är mycket stor, men i fråga om stora belopp är det knappt någon nämnvärd tunga. Nu är frågan om hvilka affärer man företrädesvis bör gynna, de små eller stora affärerna, eller om man icke framför allt bör söka iakttaga rättvisa.

Vidare har man sagt, att det är vinsten, som bör beskattas, och att här är en beskattning föreslagen på vaxelns belopp, som ingalunda utmärker vinst. Ja! det förhåller sig med detta precis som med en köpeskillning. Man flyttar öfver sitt kapital, då man köper en fastighet, och man får erlægga stämpelpappersafgift efter köpeskillningens belopp, fastän det väl icke är alldeles gifvet, att man gör större vinst, då man köper en större egendom än en mindre.

Äfven har man varnat oss för att taga efter hvad andra länder hafva, då vi hafva bättre hos oss. Det har väl icke någon människa sagt, att vi skola taga efter hvad andra länder hafva sämre än vi, men då man finner att andra hafva en sak bättre än vi, så skola vi väl icke vara så kära i våra gamla inrättningar att vi icke kunna förändra dem efter andra länders exempel; och om det är gifvet att rörelsen bättre tål en procentisk afgift än en bestämd afgift utan afseende på affärens omfattning, så ser jag icke något skäl, hvarföre man icke skulle slå in på den rättvisa väg, som Utskottet föreslagit.

Herr Wijkander: Man torde måhända undra, hvarför ordet begärts af mig, som är främmande för frågan och icke har reda på de förhållanden, som röra densamma, men jag har gjort det af ren rättskänsla. Här har talats om *rättvisa*, men det är ju här icke fråga om rättvisa, utan endast om statsinkomster, såsom äfven af betänkanDET framgår. Ty, om Herrarne deråt egna någon

uppmärksamhet, skolen I finna, att det endast är de skuldsatta länderna, såsom Frankrike, Österrike och Ryssland, som emedan de behöfva större inkomster, hafva en högre stämpelpappersavgift. Om man således vill vara ärlig och benämna saken med dess rätta namn, måste man medgifva att, om vi behöfva större inkomster, så hafva vi här ett tillfälle att få dem. Jag skall utur denna synpunkt icke opponera mig mot hvarken saken eller namnet, men hvad jag opponerar mig mot är att man missbrukar ordet, då man säger, att här *endast skulle* vara fråga om rättvisa. Om nemligen meningen är att statens inkomst *icke* skall förhöjas är det ju ett missbruk af ordet att säga, det *rättvisan* kräver, att den uniforma stämpeln för vaxlar af olika belopp afskaffas. Lika gerna skulle man kunna säga, att utur rättvisans synpunkt ett bref som går till Haparanda icke bör draga samma afgift som ett till Drottningholm. Saken är helt enkel, nemligen att den uniforma stämpeln afser enkelhet och reda, men att, om man vill anskaffa större statsinkomster, bör man införa ett stadgande i det af Utskottet föreslagna syfte, men emot Utskottets yttrande att med förslaget icke afsåges något sådant, får jag på det liffigaste protestera.

Jag instämmer med dem, som yrkat bifall till Herr Bieserts förslag.

Herr Ekman, Johan Jacob: Jag kan icke instämna i de åsikter, som uttryckts af min ärade granne, representanten för Göteborg, då han yttrade, att det vore obilligt erlægga högre stämpel för en större vaxel än för en mindre, emedan en liqid icke medförde någon förtjenst. Om han hade sagt, att man icke borde betala någon stämpel alls, hade jag åtminstone kunnat följa hans tankegång, men nu är det mig omöjligt att gilla den uppfattning han framhållit. Jag kan icke finna annat än att de åsikter, som uttalats af Bevillnings-Utskottet i den föreslagna skrifvelsen verkligen äro till sin grund billiga och lämpliga. Såsom förut blifvit nämndt, är det icke fråga om en progressiv beskattning, på sätt en talare yttrade, utan om en proportionerlig, och en sådan måtte väl vara billigare än den nuvarande, då man får betala för en vaxel på till exempel 5 £ sterling 1 krona och för en vaxel på 5,000 £ sterling likaledes 1 krona.

Man har äfven talat om att det skulle vara så stora svårigheter att uträkna stämpelbeloppet procentvis. Vi behöfva emellertid icke gå in i så noggranna bestämmelser. Stämpeln behöfver icke uträknas precis på öret, utan, liksom förr, finge man inom vissa gränser betala så och så mycket. Får man en tariff, som bestämmer detta, kan jag icke finna, att det blir någon svårighet att utfinna huru stor stämpel man behöfver sätta på hvar vaxel.

En talare, hvars anförande till och med helsades med bravoprop, yttrade betänkligheter mot förslaget, derför att det skulle fördyra kostnaderna för indragning af liquiderna för våra exportartiklar och för de lån vi behöfde upptaga. Jag tror, att han misstog sig deri. Någon *höjning* af skatten har ej blifvit ifråga-

Stämpel-
beläggning
af vaxlar.
(Forts.)

satt, endast en billigare fördelningsgrund än den nu gällande. Om jag drager in beloppet för en skeppslast jern i flera vaxlar på olika valörer och betalar stämpelavgift i förhållande dertill, så bör denna avgift, i det hela taget, ej blifva större än om jag betalar en opropotionerligt hög stämpel på de lägre och en opropotionerligt låg avgift på de högre valörerna. Den nuvarande förordningen innefattar så många oegentligheter att det endast på denna grund kunde vara skäl att ingå till Regeringen med begäran om en revision af förordningen, då Utskottet icke sjelft kunnat åstadkomma ett förslag. Af dessa oegentligheter vill jag exempelvis nämna den, att s. k. gjorda vaxlar äro från stämpel fria. Då dessa oftast utgöras af secunda vaxlar och prima vaxlarne, hvilka insändts till betalningsplatsen för vinnande af accept, alltså sällan här i landet förekomma, undgår man, på grund af nuvarande förordnings lydelse, all stämpelkostnad, hvilket väl ej borde vara händelsen. Lika litet tror jag, att man kan försvara den åsigten att, derföre att vi hafva ett lika mynt med ett annat land, nemligen Danmark, vaxlar på detta land skola frikallas från stämpelbeläggning. Myntkonventionen med Danmark tillkom icke af denna, utan af helt andra grunder.

Det är dessutom många andra förhållanden, som kunna ingripa i denna fråga, t. ex. huruvida icke långa vaxlar borde draga högre stämpel än korta, hvilket eger rum i åtskilliga andra länder och hvilket allt bäst utredes af Regeringen, hvarföre jag anhåller att få instämma i de åsikter, som Bevillnings-Utskottet uttalat, och tillstyrker den föreslagna skrifvelsen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels att Kammarerna, med afslag derå, skulle antaga det förslag, Herr Biesert i sin reservation afgifvit; framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades med blandade ja och nej; hvarefter proposition på bifall till punkten förnyades, och då svaren derå på enahanda sätt utfello, förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets hemställan i 5:te punkten af dess betänkande N:o 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammarerna denna hemställan och antager det förslag, Herr Biesert i sin reservation framställt.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—22.
Nej—44.

6:te och 7:de punkterna.

Biföllos.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Torsdagen den 25 April.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades 2 protokollsutdrag för sammanträdet å f. m.

Föredrogs ånyo Konstitutions-Utskottets den 20 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 10, i anledning af väckt motion om ändring i § 87 Regeringsformen och § 42 Riksdagsordningen.

*Ändring i §
87 Regerings-
formen och §
42 Riksdags-
ordningen.*

Herr Hallenborg: Då jag till följd af den ledighet från riksdagsgöromålen, som Kammaren behagat bevilja mig, varit förhindrad att vara tillstädes inom Utskottet vid det tillfälle, då detta betänkande justerades, har jag också varit urståndsatt att afgifva en motiverad reservation och jag anhåller derföre att nu få angifva de skäl, som förmått mig att skilja mig från Utskottets majoritet.

Om icke krigslagarne redan vore ställda under Kongl. Maj:ts särskilda vård, erkänner jag villigt, att vissa delar af dem äro af den beskaffenhet, att de borde stå under de båda statsmakternas gemensamma uppsigt, men då, såsom nu är fallet, Kongl. Maj:t ensam deröfver har vård, anser jag att, för att en förändring i detta afseende skall göras, några särskilda omständigheter böra hafva förekommit, som kunde föranleda en dylik förändring. Jag frågar mig då: har Kongl. Maj:t i något afseende missbrukat den makt, Kongl. Maj:t haft i detta fall? Har det visat sig, att krigs-

Ändring i §
87 Regerings-
formen och §
42 Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

lagarne inneburit sådana straffbestämmelser eller stadganden, att de fordringar på humanitet, som numera allmänt äro rådande och hvilka gjort sig gällande inom den allmänna strafflagen, icke der blifvit tillgodosedda? Hafva de framställningar, som af Riksdagen gjorts hos Kongl. Maj:t om tidsenliga förändringar i krigslagarne, lemnats utan afseende? Jag tror, att man måste besvara dessa frågor med nej. Jag frågar ytterligare, om det är sannolikt, att Kongl. Maj:t skall fästa mindre afseende vid sådana framställningar, som komma till honom i form af petitioner än såsom riksdagsbeslut, å hvilka han på grund af sin ställning har rättighet att gifva eller vägra sanktion? Jag är fullt öfvertygad att, om Riksdagen skulle besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring uti krigslagarne i det af Herr Carl Ivarsson uti hans motion angifna syfte, Kongl. Maj:t skall komma att vid en sådan skrifvelse fästa det största afseende. Under sådana förhållanden kan jag för min del ej finna, att några skäl förefinnas för att ändra nu gällande grundlagsbestämmelser i detta afseende och minska den makt, som Kongl. Maj:t haft och ingalunda på något sätt missbrukat.

Detta i afseende å den principiella delen af frågan. Hvad nu Herr Carl Ivarssons motion beträffar, så skall jag be att få fästa uppmärksamheten vid hvad som anförts uti den af Herr Bergius i ämnet afgifna reservation. Herr Carl Ivarsson har föreslagit, att "krigslagarne" skola ställas under Konungs och Riksdags gemensamma uppsigt. Enligt den sista författningen i detta afseende, hvilken är af den 11 Juni 1868, innefattas under krigslagarne allt som rör den saken, således äfven disciplinstadgan och åtskilliga reglementariska föreskrifter. Jag hemställer till Kammaren, huruvida — äfven om Riksdagen i afseende på åtskilliga delar af själfva krigslagarne kunde vara befogad att jemte Kongl. Maj:t besluta — det kunde vara skäl, att Riksdagen hade sin hand med, då det vore fråga om ändringar i *disciplinstadgan*. Jag tror ingalunda det vara nödvändigt, utan anser jag, att allt hvad som rör upprätthållandet af disciplinen tillkommer Kongl. Maj:t, och de derför erforderliga stadganden böra utgå från Honom ensam.

På dessa skäl och då jag för öfrigt instämmer uti de skäl, som uti de begge reservationerna blifvit anförda, anhåller jag, att Kammaren måtte afslå hvad Konstitutions-Utskottet i detta utlåtande föreslagit.

Herr Sjöbring: Jag ber endast att få i största korthet gifva tillkänna, att jag icke med min röst bidragit till det förslag, som innehålles uti detta Konstitutions-Utskottets utlåtande, och att, om jag varit närvarande, då utlåtandet justerades, jag icke skulle hafva underlåtit att anmäla min reservation, en reservation hufvudsakligen grundad på de skäl, som blifvit af Herr von Ehrenheim angifna och till en del äfven nu närmare utvecklade af Utskottets ordförande.

Herr de Maré, Alfred: Likasom den föregående talaren

anhåller äfven jag att få gifva tillkänna, det jag icke inom Utskottet deltagit i det nu förevarande ärendets behandling, ehuru detta genom ett förbiseende icke blifvit antecknad. Under sådana förhållanden har jag blott velat få till protokollet anmäla, att jag till alla delar instämmer uti den af Herr von Ehrenheim afgifna reservation och således yrkar afslag å Utskottets hemställan.

*Ändring i §
87 Regerings-
formen och §
42 Riksdags-
ordningen.*
(Forts.)

Herr Jöns Pehrsson: Efter hvad man kan sluta af de yttranden, som af de föregående talarne afgifvits i denna fråga, är det ingen som vill vidkännas Utskottets förslag och det torde således ej vara stor utsigt för bifall dertill, men detta kan dock icke hindra mig att säga min enkla mening i saken.

Herr Hallenborg har velat påstå, att det icke skulle vara så nödvändigt att göra denna grundlagsförändring derföre att Kongl. Maj:t icke i något fall har missbrukat den makt, som han ensam eger i afseende å stiftande af krigslagar. Huru härmed sig förhåller, derpå hafva vi fått prejudikat inom Konstitutions-Utskottet och derför böra vi väl böja oss, men jag tror icke, att det kan vara skäl att afslå den föreslagna förändringen derföre, att icke några missbruk hafva egt rum, ty vi böra komma ihåg, att om den tid skulle komma, då några missbruk i detta fall skulle existera, vore det bra sent att göra en sådan grundlagsförändring, emedan vi derigenom icke kunde undanröja de vådor, som i följd af ett sådant missbruk skulle hafva kunnat uppkomma.

Ingen har förnekadt, att icke vissa delar af krigslagarne tarfva den förändring, som motionären i en annan motion ifrågasatt.

Skada är, att icke den frågan blifvit af Medkammaren först behandlad, ty på utgången deraf skall i väsentlig mån kunna vara beroende, huruvida denna grundlagsförändring måste anses vara behöflig och nödvändig. Jag, liksom öfrige talare, tror visserligen, att den nuvarande regeringen och Kongl. Maj:t mycket väl beaktar de framställningar, som kunna göras uti en skrifvelse, lika bra, som om det vore ett Riksdagens beslut, men vi skola komma ihåg, hvad som uti Medkammaren framställts i detta syfte, och hvilket man här måhända icke beaktat, nemligen att man der har gjort antagandet af en utsträckt värnpligt beroende deraf att krigslagarne förändras uti föreslaget syfte. Gör man icke afseende på något i den vägen, kan man mycket väl afslå detta utskottsbetänkande och lika fullt bifalla den uti Medkammaren föreslagna förändringen af krigslagarne, men jag ber Herrarne, för den händelse att några finnas här, som ifrå för att få en utsträckt värnpligt och ett mera betryggande försvar, att icke sätta sig för mycket emot sådana reformer, som ingen af talarne kunnat påstå vara absolut skadliga, om de ock möjligen icke äro alldeles nödvändiga. Ehuru något hopp icke lär finnas att denna Kammare skall bifalla Utskottets förslag, yrkar jag dock bifall dertill, under förhoppning, att då Andra Kammarens Femte Tillfälliga Utskotts betänkande angående Herr Carl Ivarssons motion kommer till denna Kammares afgörande, man skall bifalla de framställningar, som genom detta förslag blifvit gjorda, och emedan jag är öfvertygad, för

Ändring i § 87 Regeringsformen och § 42 Riksdagsordningen.
(Forts.)

att icke säga säker på, att det skall dröja länge innan man kan få den majoritet som herskar i Andra Kammaren att gå in på en utsträckt värnpligt, utan att besluta det krigslagarne skola undergå en revision. Om man har den åsigten att vårt försvarsväsende i sitt nuvarande skick är bra som det är, kan man tryggt afslå detta förslag, men om man icke har den åsigten, bör man söka tillmötesgå majoriteten som icke böjer sig så lätt, ty går man hvarandra icke till mötes, så komma vi att få stå på samma punkt och stampa ännu i lång tid.

Jag yrkar alltså bifall till Utskottets förslag.

Herr Mannerskantz: Lika med den siste talaren anser jag, att då ingen af Konstitutions-Utskottets ledamöter från denna Kammare velat säga några ord till försvar för den nu föreslagna förändring i grundlagen, det icke är mycken utsigt att nu här kunna åstadkomma något emot deras åsigt stridande beslut, och jag vill icke heller på allvar göra något försök dertill; men jag måste dock för min del uttala en mening om den efter min tanke ganska viktiga sak, som nu är ifråga. Bland alla ärenden, som behandlas inom en representation, måste hvarje representant för sig göra något till hufvudföremål för sina bemödanden och för mig har ett förstärkt och förbättradt försvar för vårt land alltid varit ett sådant ärende. Frågan derom har efter många års förlopp och efter många fruktlösa försök att få den löst, äntligen kommit i en sådan ställning att, om också det ännu må anses ganska svårt att komma till målet, vi dock efter min uppfattning stå det samma närmare än vi någonsin förut varit och, när man det gör, tror jag det vara skäl att på fullt allvar taga i betraktande, hvilka hinder ännu återstå för att kunna komma fram till det af alla erkända höga målet, det största mål, som vi hafva att arbeta för inom representationen, och sträfva för att undanrödja dessa hinder, så att vi äntligen en gång måtte kunna hinna detta mål. Bland dessa hinder måste man ovilkorligen erkänna ett par af de frågor, som hafva blifvit bragta under Konstitutions-Utskottets behandling och utaf hvilka denna fråga är en. Det är för mig aldeles tydligt att, då vi äro på väg att få en helt annan organisation af vårt lefvande försvar än den, som fans då våra grundlagar stiftades, är det också nödvändigt att fästa afseende på de stora tillämnade förändringarne och att, då man kallar in hela landets ungdom, det må nu ske antingen med tvång eller frivilligt, till tjänst under fanorna, så måste man också se till icke blott att den kan komma att väl behandlas, utan att man är viss på att den skall komma att behandlas på ett annat sätt än det som kunnat ega rum, då hären varit på helt annat sätt sammansatt. Det är mycket sant, att med våra konstitutionella förhållanden och med den utveckling, som vårt statsskick tagit, det utan tvifvel icke gerna skall kunna hända, att genom Kongl. Maj:t ensam en väsentlig förändring i våra krigslagar skall komma att ske, utan att Riksdagen förut blifvit i ärendet hörd och derom fått säga sin mening; men krigslagstiftningen har dock numera blifvit en

fråga af allra största vikt för hvarje svensk medborgare, som lika väl på det rättsområdet, som på något annat, behöfver skyddas af lag, och då fordras det efter min åsigt, att man tager in i grundlagen en sådan bestämmelse som den här föreslagna, och hvilken obestriddligen måste erkännas vara fullt konstitutionellt berättigad. Man skulle kanske icke annars kunna behöfva att just nu göra en sådan förändring, som är föreslagen, emedan man visserligen kan säga, att då det har gått lika bra förut, det, efter hvad man kan förmoda eller hoppas, bör komma att gå lika bra i framtiden; men för den stora saks skull hvarå jag förut antydte, är det *visshet* om fullt lagligt skydd för alla, som inträda i härens leder, som man bör vara angelägen om att skaffa.

Här har blifvit sagdt, att det finnes åtskilliga delar af krigslagarne, som icke borde komma under rubriken "krigslag" och att det skulle vara svårt att utreda hvad som skulle tillhöra den ena delen af området eller den andra, men en sådan utredning synes det mig som om Konstitutions-Utskottet hade bort kunna åstadkomma och derefter rätta innehållet af det förslag, som framställdes, och om man inom Utskottet hade ansett att den föreslagna förändringen skulle leda till en förminskning af konungens makt, skulle man då på samma gång kunnat taga andra delar af grundlagen i betraktande och se till, huruvida icke en behöflig och nyttig ersättning på annat håll skulle kunnat åt konungamakten beredas. Jag tror, att man alltför länge dröjt att göra en sådan mera omfattande revision och att man väl skulle kunnat vid detta tillfälle göra en sådan. Efter min tanke hade det varit skäl att från denna Kammares sida på mera allvarsamt och grundligt utredande sätt behandla saken och söka undanrödja de fel och svårigheter i den framställda motionen, som blifvit i reservationerna påpekade. Jag har dock begärt ordet, icke emedan jag hyser någon egentlig förhoppning om framgång för Utskottets förslag, utan blott för att uttrycka min mening och för att beklaga, att denna sak icke fått en sådan behandling som den borde hafva fått.

Herr Hallenborg: Det gör mig mycket ondt att höra, att den siste ärade talaren anser, att Konstitutions-Utskottet vid behandlingen af denna fråga icke åt densamma egnat det allvar och den omsorgsfulla pröfning, som frågans vikt fordrat. Jag skall då till en början fästa den ärade talarens uppmärksamhet derpå, att bland de sju motioner, som vid Riksdagens början i sammanhang med försvarsfrågan afgåfvos, var det icke i någon af dem väckt förslag om ändringar i Regeringsformen, utan det var endast fråga om att låta krigslagarne undergå en nödig revision i visst, angifvet syfte, och då uppstod den olikhet i åsichter mellan de båda Kamrarna, om denna Herr Carl Ifvarssons m. fl. motion angående krigslagarnes omarbetning borde remitteras till Lag-Utskottet eller till Tillfälligt Utskott. Emellertid ansågs det då tillfyllest, om en revision af krigslagarne företoges i viss af motionären föreslagen riktning; men sedan Konstitutions-Utskottet utiåtit sig öfver denna meningsskiljaktighet i afseende på frågan, till hvilket Utskott

*Ändring i §
87 Regerings-
formen och §
42 Riksdags-
ordningen.*
(Forts.)

Ändring i §
87 Regerings-
formen och §
42 Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

motionen skulle remitteras, och förklarad, att den borde af Tillfälligt Utskott behandlas, så framkom Herr Carl Ifvarssons motion om ändringar i § 87 Regeringsformen och § 42 Riksdagsordningen. Jag tror således, att det påståendet, att det för försvarsfrågans lyckliga lösning skulle vara nödvändigt att gå motionärens önskan, att ändra Regeringsformen, till mötes icke är så riktigt, utan att vigten ligger derpå att ändringar vidtagas i sjelfva krigslagarne derest sådant kan anses nödigt. Nu är det mig visserligen icke bekant hvad det Tillfälliga Utskott, som Andra Kammaren tillsatt för att behandla Carl Ifvarssons motion, deröfver yttrat; men under förutsättning, att det gått motionärens önskan till mötes och förutsatt tillika, att Andra Kammaren bifaller Utskottets förslag och att äfven Första Kammaren möjligen biträder detsamma, så blifver ju följden den, att Riksdagen kommer att till Kongl. Maj:t aflåta en underdånig skrivelse i ämnet. Om då Kongl. Maj:t dervid fäster det afseende som dermed åsyftats i ändamål att bereda ett värn för landets ungdom, i händelse värnpligten antages, så komma ju naturligen krigslagarne att undergå de förändringar, som äro nödvändiga och som äro nödvändiga föregångare för den allmänna värnpligtens införande; och vare sig att detta sker derigenom att Regeringsformen ändras, eller derigenom, att Kongl. Maj:t ensam derom beslutar, så har man derigenom ernått, att lagen är sådan att hvem som helst kan skicka sin son i de värnpligtiges led utan att behöfva frukta, att han der skall blifva underkastad misshandling, hvilken fruktan gör, att man skulle vara obenägen mot den allmänna värnpligten.

Vi få således icke förblanda det formella och det materiella i krigslagarne utan komma i håg att, derest dessa krigslagar blifva så ändrade, att de lemna skydd såväl mot förmäns förtryck som mot underordnades uppstudsighet, så bör det vara likgiltigt, om Konung och Riksdag gemensamt stifta dessa lagar eller om Konungen ensam af egen maktfullkomlighet dem utfärdar, blott att deri innehållas sådana bestämmelser, att hvem som helst utan fruktan sätta in sin son i ledet. Jag ber därför att få protestera mot den beskyllningen, att de, som icke ingått på Carl Ifvarssons motion om ändring af grundlagarne, skulle vara mindre välvilligt stämda mot den allmänna värnpligten, ty detta är icke förhållandet; men jag tror icke att någon garanti i den åsyftade riktningen ligger deri, att Regeringsformen blir ändrad så att Riksdagen får gemensamt med Konungen i detta afseende stifta lag, utan garantien bör sökas deri, att Kongl. Maj:t, som i sitt statsråd har tillfälle att anställa sorgfällig pröfning af lagförändringar, utfärdar sådana författningar, att man kan vara fullt trygg för att landets ungdom, derest allmän värnpligt införes, också kommer att blifva skyddad såsom sig vederbör. Hvad slutligen beträffar förslaget om allmän värnpligt, så kan jag icke nu yttra mig derom, då jag ännu icke erhållit Särskilda Utskottets betänkande, men, efter hvad jag allmänt hört uppgifvas, lärer det vara fråga icke om värnpligt i detta ords egentliga betydelse,

utan om ett fullständigt införande af *värfrångssystemet*, och skall detta införas i vårt land, då tror jag, att det är rätt lyckligt att Kongl. Maj:t har rättighet att bestämma öfver krigslagarne.

På grund af hvad jag här yttrat kan jag icke annat än vidhålla mitt förra yrkande, att Konstitutions-Utskottets föreliggande betänkande måtte af Kammaren blifva afslaget.

Herr von Ehrenheim: Då min högt ärade vän på kalmarbänken hade uppträdt till försvar för Utskottets utlåtande och dervid anfört ett och annat, som särskildt med afseende på den ställning han intager inom den svenska representationen har sin betydelse, kan jag icke underlåta att i denna fråga, der det eljest visserligen kunde vara öfverflödigt, yttra några ord. Han fäste den hufvudsakliga vigten i sitt yttrande derpå, att en sådan förändring i grundlagen, som det framlagda förslaget afser att åstadkomma, skulle underlätta införandet af en förändrad försvarsorganisation, hvarför han under sin långa riksdagsmannabana beständigt arbetat.

För min del får jag säga, att jag städse motsatt mig, att man med denna försvarsfråga skall sammanväfva den ena frågan efter den andra, som dermed antingen har alls icke något eller också blott ett indirekt sammanhang. Jag kan icke fatta annat än att hvarje fråga bör pröfvas efter sin egen inneboende natur och således, då man pröfvar krigslagstiftningen, skall man pröfva den efter de grunder, som man för en sådan lagstiftning anser erforderliga, likasom man, då man pröfvar en grundlagsförändring, skall pröfva den efter de grunder man med stöd af våra grundlagars historiska utveckling anser sig kunna och böra tillstyrka.

Det förefaller mig sannerligen, som om det icke vore samma fädernesland som vi hafva att försvara, då jag hört att man på det ena hållet yrkar att eftergifter i hvad andra anse rätt och nyttigt skola ske därför, att vissa medborgare skola medverka till fäderneslandets försvar. På det sättet tror jag för min del icke, att försvarsfrågan har någon lycklig lösning att motse, utan hvarje fråga skall vara för sig och hvarje fråga skall för sig pröfvas efter sin särskilda beskaffenhet.

Man har vidare fäst sig dervid, att vi icke skulle få en yrkesarmé utan en armé af värnpligtige. Jag lemnar alldeles derhän, hvilken utgången kan blifva af den nuvarande Riksdagens arbeten för försvarsfrågans lösning, men för min del får jag säga, att jag anser den hufvudsakliga skilnaden mellan en yrkesarmé och en armé af värnpligtige i fråga om krigslagarne vara den, att yrkesarmén beror på frivillighet, under det att värnpligten ålägger hvarje medborgare att vid viss ålder inträda i ledet.

Det senare har länge egt rum hos oss eller allt sedan 1812, ty den kortare eller längre tid, som den värnpligtiga armén är samlad under fanorna, lärer väl icke ensamt vara att härvid beakta. Jag tror således icke heller, att man från den synpunkten kan hafva rätt att fästa uteslutande afseende vid försvarsfrågan. Emellertid skulle jag för min del icke hafva

Ändring i §
87 Regerings-
formen och §
42 Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

motsatt mig att medverka till den förändring, som här är föreslagen, om jag deri sett någon den ringaste praktiska nödvändighet eller nytta, men det har jag icke kunnat, ty det är väl genom den Kongl. Maj:t tillerkända uteslutande rätten inom krigslagstiftningens område, som denna lagstiftning under de senaste åren blifvit så högst väsentligt humaniserad, och det lider icke något tvifvel att, om en ännu mera human rigtning härutinnan i allmänhet verkligen är behöflig och lämplig, en sådan också skall genom Kongl. Maj:ts medverkan i denna lagstiftning införas. Deremot finnes det enligt min åsigt icke den ringaste anledning att befara, att något barbari, som utan tvifvel förut förefans inom krigslagstiftningen, skall dit åter införas, och det är endast för ensidiga förändringar, som denna grundlagsparagraf skulle skydda; ty bibehållandet af sjelfva lagen kommer väl i alla fall att bero på Kongl. Maj:t. Min öfvertygelse är deremot, att man högst väsentligt skulle försvåra just sådana förändringar, som man tilläfväntyras kan anse nödvändiga och önskvärda, genom att lägga detta under Konungens och Riksdagens gemensamma beslut, ty för närvarande kan Riksdagen till Kongl. Maj:t uttala sina önskingar i detta ämne och Kongl. Maj:t kan derpå fästa det afseende, han anser med ordning och krigstukts upprätthållande vara förenligt. Om deremot Riksdagen under form af beslut framlägger sina uttalanden i frågan, så kan Kongl. Maj:t icke göra annat än antingen afslå eller bifalla dem utan några förändringar.

Nu finnes det säkerligen icke något lagstiftningsområde, der allmänhetens uppfattning är så osäker och vacklande, som just inom detta i fråga varande område, ty inom det samma finnas en mängd förbrytelser, som icke förefalla så synnerligen svåra i och för sig sjelfva, men hvilka likväl måste strängt bestraffas, på grund af det nära sammanhang de ega med den allmänna krigstuktens upprätthållande. Här kan mycket lätt en meningskiljaktighet uppstå, som icke kan af Kongl. Maj:t förmedlas, om nemligen lagstiftningen härutinnan skall tillhöra båda statsmakterna, men hvilken å andra sidan mycket lätt kan undvikas, om Kongl. Maj:t fortfarande får behålla den rätt han haft att sjelf härom lagstifta.

Då jag således af dessa skäl anser mig böra motsätta mig förslaget, får jag äfven på samma gång uttala mina förhoppningar i afseende på krigslagarnes förbättring, något för hvilket hvar och en måste intressera sig, att det sker på en gång i human rigtning och tillika så, att god ordning och krigstukt derigenom upprätthålles.

Herr Mannerskantz: Jag vill nu blott för min del säga att, om de satsar skulle anses vara giltiga, som de båda sista talarne framställt, skulle man icke behöfva anse hvarken civil- eller kriminal- eller kyrkolag böra af Konung och Riksdag gemensamt stiftas, ty man kunde ju hysa det fulla förtroende, att lagstiftningen derom under en sådan utveckling af det konstitutionella statskicket, som detta i vårt land fått, ändå skall komma att, utan uttrycklig

föreskrift om representationens deltagande deri, på ett lika nöjaktigt sätt behandlas; men det är just de konstitutionella garantierna i detta afseende, som grundlagen åsyftar att bestämma, och jag tror icke att man kan leta upp ett enda gällande skäl, hvarför icke krigslagarne kunna anses lika inverka på medborgarnes alla förhållanden, som de andra nämnda lagarne, och därför också böra erhålla samma skydd af grundlagsbud som deras. Jag åtminstone kan icke inse att det finnes mera än *en* förklaring, hvarför man vill fortfara att göra detta undantag, nemligen den, att det förut har varit gjordt. Jag tror, såsom jag förra gången yttrade, att det är ganska många bestämmelser, som finnas i grundlagarne och som stå qvar der därför, att de förut varit sådana — men att de en gång verkligen borde ändras till utvidgande i vissa riktningar af den makt, som i Regeringsformen och Riksdagsordningen blifvit Konungen lemnad, och detta särskildt i afseende på åtskilliga beskattningsförhållanden eller, till skydd emot möjliga missbruk vid beskattningsrättens utöfning; och jag kan för min del icke anse det vara riktigt, att man är efter år uppskjuter att göra en förändring i sådant afseende.

Jag skulle icke vid detta tillfälle hafva påyrkat några förändringar i grundlagen i afseende på krigslagstiftningen, utan väntat att den skulle ställas i sammanhang med andra förslag till förbättringar i våra samhällsförhållanden, om jag icke af det för mig gällande skäl, som jag förut anfört, ansett det vara riktigt och rätt att ändringar just nu borde ske särskildt i detta afseende, ty man kan ju tåla sig med att låta det man anser felaktigt i en lagstiftning få qvarstå, till dess något inträffar, som gör det önskvärdt att en länge uppskjuten reform äntligen må vidtagas. Det är ur denna synpunkt, som jag här har yttrat mig.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Konstitutions-Utskottets förevarande hemställan och dels afslag derå, framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo och bifölls Konstitutions-Utskottets den 20 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 11, i anledning af väckt motion om ändring i 9 § Riksdagsordningen.

Föredrogs ånyo och bifölls Lag-Utskottets den 20 och 24 i denna månad bordlagda utlåtanden:

*Ändring i §
87 Regerings-
formen och §
42 Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

N:o 33, i anledning af väckt motion om upphäfvande af det i kommunallagarne för vissa embets- och tjänstemän stadgade hinder att bekläda vissa kommunala förtroendebefattningar; och

N:o 34, i anledning af återremiss af Utskottets utlåtande N:o 20, med förslag om tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag.

*Ändringiden
kommunala
rösträtten.*

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 20 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 35, i anledning af väckta motioner om ändring i den kommunala rösträtten och dermed i sammanhang stående frågor.

1:sta, 2:dra och 3:dje punkterna.

Biföllos.

4:de punkten.

Herr von Ehrenheim: Denna fråga har, jag kan icke bestämdt säga huru många riksdagar, varit föremål för öfverläggning inom Kammaren, och jag skulle utan tvifvel trötta Kammaren allt för mycket, om jag här skulle upprepa blott en del af hvad som deri blifvit anfördt.

Då emellertid Kammaren hittills med ständigt växande majoritet afslagit alla förändringar härutinnan, så tillåter jag mig att tills vidare och till dess någon uppträder till försvar för förslaget endast anhålla om afslag å den förevarande punkten.

Herr von Gegerfelt: Icke heller jag skall trötta Kammaren med att åter upprepa hvad som inom Kammaren förut blifvit sagt rörande billigheten och rättvisan af fastställandet af ett visst maximum för rösträtten vid kommunalstämma, utan jag har begärt ordet endast för att tillkännagifva, att jag icke ansett mig böra gå så långt som Utskottets majoritet, i det jag nemligen för min del velat tillstyrka ett absolut röstmaximum af en femtedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden, och jag får därför, till hvad kraft och verkan det kan hafva, vördsamt yrka på proposition å denna min reservation.

Herr Jöns Pehrsson: Efter hvad jag kan förstå tjenar det väl ingenting till att yrka bifall till Utskottets förslag, och skulle jag rätta mig efter min egen uppfattning, så skulle jag väl icke hafva skäl att understödja förslaget, då jag, om detsamma antoges, ju kunde komma att beröfvas en stor del af min rösträtt. Detta hindrar likväl icke, att jag yrkar bifall till Utskottets förslag, ty jag tror, att det är på tiden, att denna fråga en gång afgöres och en inskränkning göres i den kommunala rösträtten å landet.

Herr Lindgren: Då denna punkt var före i Lag-Utskottet, var jag der närvarande och röstade *mot* den föreslagna förändringen. Detta blef emellertid icke infördt i protokollet, och då betänkandet sedermera justerades, var jag på permission frånvarande.

Jag har ansett mig böra anmäla detta och i sammanhang dermed yrka afslag å den förevarande punkten.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten, dels af *Herr von Gegerfelt*, att densamma måtte bifallas med den förändring, att orden *en tjugonedel* utbyttes emot orden *en femtedel*, och dels slutligen afslag å punkten, framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, de två första med många nej jemte några ja och den sista med många ja jemte några nej; och förklarades propositionen på afslag å punkten vara med öfvervägande ja besvarad.

5:te punkten.

Förklarades hafva förfallit till följd af Kammarens nyss fattade beslut.

Föredrogs ånyo och bifölls Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 20 och 24 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 12, i anledning af väckt fråga om kontroll deröfver, att utländske handelsresande erlägga behöriga afgifter till stat och kommun.

Kammaren åtskildes kl. 8 e. m.

In fidem.

O. Brakel.